№ 102 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ, 15 ՄԱՅԻՍԻ

1912

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5. Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենուրեք

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

ՄԱՅԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 7 ՌՈՒԲ.

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ:

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԱԶԴ

„ՄՇԱԿԻ" 40-ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԵԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԲԻՒՐՕՆ սրանով յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, հիմնարկութիւնների եւ անհատների, որ այսուհետեւ (այժմ եւ յօբելեանի օրը) թէ շնորհաւորական հեռագիրներ, ուղերձներ եւ թէ այլ դիմումներ պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցէով.

ա) Հեռագիրների համար՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ". Tiflis. Rédaction „Mschak".

բ) Ուղարկելի համար՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ". Для Юбилейнаго Бюро. Tiflis. Rédaction „Mschak". Յօբելեանական Բիւրօյի համար:

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍԻ 20-ԻՆ

„ՄՇԱԿԻ" ՅՕԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆԱՆՑ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԵԼՈՒ Է

ԲԱՆԴԱԾ ՕՋԱԽ

պիէս 3 գործ., հեղ. Գ. Սունդուկեանի

Բարեհաճ մասնակցութեամբ՝ տիկնանց—Արղութեան-Երկայնաբազուկ Ս., Ալիխանեան Վ., Առաքելեան Ե., Աստուածեան Հ., Աֆրիկեան Ե., Ալիբէկեան Ն., Բաբեան Եկ., Բաղդասարեան Ս., Դօլուխանեան Ն., Եզեկեան Ն., Միլեան Վ., Յարութիւնեան Ե., Շահպարոնեան Ր., Շիխեան Վ., Սպէնդիարեան Իւ., Վարդանեան Ֆլ., Քալանթար Ս.—և օրիորդների՝ Աղասարեան Հ., Աբովեան Ե., Կարաջեան Ս., Մուրադեան Կ., Մելիք-Շահնազարեան Թ., Նէլլի, Տէր-Մարկոսեան Օ.—և պարոնների՝ Բաբեան Ս., Դովլաթբէկեան Ս., Եզեկեան Վ., Մելիք-Բէգլարեան Շ., Մարտիրոսեան Ռ., Շահպարոնեան բժ. Ս., Շիրինեան Կ., Տիգրանեան Լ., Փիլօյեան Տ. և դերասանների՝ Տէր-Դաւթեան Գ. և Միրաքեան Գ..

ՌԵԺԻՍՍՕՐ՝ ՅՈՎՀ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին:

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Եփրեմ Ծատուրեանի խանութում, Դվորցովայա փողոցի վրա, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրոնի կասսայում:

(առ.) 0—5

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ

Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ

Այսօր, երեքշաբթի, մայիսի 15-ին

ՀԱՅՈՑ ԴՐ. ԸՆԿ. ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲԸ

Մասնակցութեամբ դերասանների

կը ներկայացնէ առաջին անգամ Ժողովրդական Տան բեմի վրա

ՅԱՂԹՈՒԱԾՆԵՐ

(ԲԱՆՒՈՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ)

Դրամա 5 գործ. հեղինակ. ԻՐԵԹԵԼԻ, թարգմ. վրացերէնից Ա. Թումանեանի

Մասնակցում են՝ տ. տ. Աբովեան-Ցիցիանօվա, Մանուչարեան, Յասմիկ, Ս.-Վարդիթեր, պ. պ. Գալստեան, Գաւրօշ, Գրիգորեան, Լազարեան, Մարկոսեան, Յարութիւնեան, Յարութիւնեան II, Սերժ, Տէր-Առաքելեան, Տէր-Յովհաննիսեան, Փիրումեան և ուրիշներ:

Սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ ժամը $8^1/_2$-ին:

Հերթ. կարգադրիչ՝ Գ. Երիցեան

344. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ

(ОБОИ)

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 31, տուն Արտիստական Ընկ., տէլէֆօն № 355.

Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ ընտիր պաստառներ ամենավերջին ոճիով,

ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր ռուլօն: Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում:

ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ:

(ե.ու.) առ. 154. 50—19

ԲԺԻՇԿ

Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ

Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանօվսկայա փողոց, տուն Սէյլանօվների, № 18, տէլէֆօն 615.

Առաւօտեան 12—1 ժամը

Երեկոյեան 5—6 ժամը

(ե.հ.կ.) առ. 819. 100—100

«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՀԱՒԱՔԵՑ»

Մեր նախորդ յօդուածների մէջ խօսելով «Մշակի» ապագայ գոյութեան ապահովութեան մասին, որի համար ծրագրված է կազմակերպել ֆօնդ, մենք յայտնեցինք, որ այդ ֆօնդի համար անհրաժեշտ գումարը պէտք է տայ հայ ժողովուրդը, «Մշակին» համակրող, «Մշակի» գոյութիւնը անհրաժեշտ համարող հայ ժողովուրդը:

Մեզ համար քաղցր և յիշատակելի կը լինի, եթէ այդ ֆօնդը սաեղծվի հայ ժողովրդի կոպէկներով, լումաներով և ոչ միայն ունևոր դասի նուէրներով:

Լրագիրը, իր կոչման բարձրութեան վրա կանգնած լրագիրը, ժողովրդի շահերին սպասաւորող, ժողովրդին դէպի նորանոր և լուսաւոր ուղիներ առաջնորդող լրագիրը մի նոյնպիսի մեծ, անհրաժեշտ և հոյակապ շինութիւն, հաստատութիւն է, ինչպէս եկեղեցին, թատրօնը, համալսարանը: Մանաւանդ անկուլտուրական, տգէտ ժողովուրդների մէջ լրագիրը գլխաւոր ջահն է, որ պէտք է լուսաւորէ ամենալայն տարածութեան վրա ժողովրդի ճանապարհը:

Ուստի և աւելի նշանակալից է, եթէ ամեն մի ժողովրդական հոյակապ հաստատութիւն կառուցանում է ինքը ժողովուրդը իր սեփական ձեռքով:

Մենք օրինակ բերենք Պրագայի հոյակապ թատրօնը, որ կառուցվեց չեխ ժողովրդի հելլէրներով (կոպէկներով): Չեխ հասարակութիւնը մի քանի տարի առաջ իր կոպէկներով կառուցեց Պրագայի գլխաւոր փողոցի վրա ժողովրդական թատրօն, որ նստեց 1 միլիօն ռուբլի: Մի քանի ամսից յետոյ այդ թատրօնը այրվեց հրդեհից: Այն ժամանակ առաջ եկաւ ինքը ժողովուրդը և իր հելլէրներով հաւաքեց 2 միլիօն, նորից կառուցեց թատրօնը և վրան փորագրեց երկու բառ՝ «Նարօդ սօբրէ», որ նշանակում է «Ժողովուրդը հաւաքեց»:

Սա միակ մակագրութիւնն է հոյակապ թատրօնի վրա:

Պատմում են, որ ամեն առաւօտ չեխ խոհարարը, խոհարարուհին, արհեստաւորը, բանւորը, մշակը, վաճառականը, ուսանողը, աշակերտը, գիւղացին անցնելով այրված թատրօնի առաջից՝ ձգում էր տուփերի մէջ իր փոքրիկ լուման, որից կազմվեց 2 միլիօնը, և թատրօնը շինվեց աւելի փառաւոր, քան առաջ:

«Մշակի» այսօրվայ համարում տպված նամակը Մօզդօկից մի հատիկ աւազի մասին նոյնն է ասում:

Թող ամեն մինը իր աւազը, իր փոքր քարը ձգէ մեծ շինութեան հիմքում:

Եթէ մեր մէջ նոր և խորթ է թըւում լրագրին օգնելու գաղափարը, հա՝ այդ գաղափարը ամենևին նոր չէ ուրիշ ազգերի մէջ: Եթէ հեռուն չը գնանք, օրինակներ վերցնենք մեր եղբայրակից ռուս և վրացի ազգերից, մենք կը տեսնենք, որ ռուս Բեաքրուշինսկիները, ժողովրդից դուրս եկած մարդիկ, միլիօններ ծախսեցին լրագրի վրա. մենք կը տեսնենք, որ վրացի Զուբալօվ եղբայրները միայն մի քանի տարի առաջ մօտ 110,000 ր. մի տարում միայն ծախսեցին երկու թերթի հրատարակութեան նպաստելու համար:

Բայց քանի որ մեր հայերիս մէջ դեռ չունենք այդպիսի հսկայական մեկենասներ լրագրի համար, քանի որ լրագիրը, այն եւ «Մշակի» պէս լրագիրը, որ կարողացել է անցնել «ընդ հուր և ընդ սուր» և 40 տարի տոկունութիւն ու յարատեւութիւն ունենալ, քանի որ այդ լրագիրը, ծառայելով հայ ժողովրդին՝ շիտակութեամբ, անդաւաճանօրէն, իր հոգու և սրտի ամբողջ զօրութեամբ և մաքրութեամբ, առաջ է քշել հայ ժողովրդի լուսաւորութիւնը, ինքնաճանաչութիւնը, մի զօրաւոր խթան ու ազդակ է հանդիսացել նրա բարոյական-մտաւոր և հոգեւոր վերածնութեան, քանի որ նրա գոյութիւնը դեռ երկար տարիներ համարվում է անհրաժեշտ հայ ժողովրդի համար, պէտք է, ուրեմն, որ այդ ժողովուրդը ինքը ստեղծի նրա ապահովութեան ֆօնդը և դրոշմէ «Մշակի» ճակատի վրա երկու սքանչելի խօսքը. «Նարօդ սօբրէ»—«Ժողովուրդը հաւաքեց», այն է՝ «Ժողովուրդը ստեղծեց»:

Եւ այն ռուբլիները, կոպէկները, որոնք արդէն սկսել են գալ Յօբելեանական Յանձնաժողովին հայութեան զանազան տեղերից, ցոյց են տալիս, որ մեր միտքը հասկացված է, որ հայ ժողովուրդը ձեռնամուխ է լինում ստեղծելու ազգային մի մեծ շինութիւն:

«Մշակի» ֆօնդը այս և այն անհատին, անձին ապահովացնելու ֆօնդ չէ, ինչպէս չարակամները կամենում են հաւատացնել:

«Մշակի» ֆօնդը «Մշակ» լրագիրը ապահովելու ֆօնդն է, անկախ՝ այս և այն անձնաւորութիւնից: Անձնաւորութիւնները այսօր կան, վաղը չը կան. իսկ Գրիգոր Արծրունու «Մշակը» պէտք է դեռ երկար և երկար տարիներ գոյութիւն ունենայ:

Եւ եթէ ամեն մի հայ, «Մշակի» համակրող ու նրա գոյութիւնը անհրաժեշտ համարող հայը իր շրջանում, իր միջավայրում նախաձեռնող հանդիսանայ, կազմակերպէ կամաւոր նուէրների գործը, բաղկացած՝ ռուբլիներից, կոպէկներից, եթէ ամեն մի հայ իր կոպէկը ձգէ ընդհանուր գանձատուփի մէջ, իր փոքրիկ քարը, աւազը ձգէ մեծ շինութեան հիմքը, մենք անկասկած ենք, որ շինութիւնը կը բարձրանայ հոյակապ և անդրդուելի ու անսասան:

Թող հայ ժողովուրդը ստեղծէ իր «Մշակ» լրագրի գոյութեան ապագայ մեծ շինութիւնը:

Հ. Ա.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 և 13 մայիսի

Լիվադիա.—«Նոյնն Կայսերական Մեծութիւնները Օգոստափառ Զաւակների հետ Հէսսէնի դքսի և պալատի մինիստրի ուղեկցութեամբ զբօսանք կատարեցին երկու ժամ «Շտանդարտով» Ղրիմի հարաւային ափում մինչև Թէօդօսիա և վերադարձան:

—

Վիէննա.—«Ֆրեմդէնբլատը» գրում է. «Լվօվում տեղի ունեցող ցաւալի դէպքերի առիթով իշխանութիւնները շարունակում են քննութիւն կատարել»:

—

Լոնդօն.—Գործադուլային շարժումը տարածվում է: Զեն աշխատում աւելի քան 100,000 բանւոր: Միացեալ բեռնատար կառապանների միութիւնը յայտարարեց ընդհանուր գործադուլ: Թէմզայի վրա կանգնած են 150 նաւ մի միլիօն ապրանքով, գլխաւորապէս ուտեստեղէն: Գործաթողները կանգնեցնում են ապրանքատար սայլակները: Երկաթուղիները այլ ևս ապրանք չեն տեղափոխում նաւահանգիստները: Նաև չեն գործում նաւային ընկերութիւններից մի քանիսը:

—

Բերլին.—Լաւատեղեակ աղբիւրներից հաղորդում են, որ Բերտհօլդը շատ գոհ է ընդունելութիւնից: Կանցլէրի և Կիդերլէն-Վեխտէրի հետ տեղի ունեցած խորհրդակցութիւնները պարզել են, որ Բեռլինի կաբինետը միանգամայն համակրում է Աւստրօ-Ունգարիայի պահպանողական նպատակներին:

—

Բերլին.—Աւստրօ-ունգարական արտաքին գործերի մինիստրը մեկնեց Դրեզդէն:

—

Աթէնք.—Սամօսի օրէնսդրական ժողովը վճռեց բողոքել հովանաւորող պետութիւններին և Բ. Դրան առաջ իշխանութեան արտօնութիւնները խախտելու դէմ:

—

Լվօվ.—Եկաւ արքիդուքս Կարլ Ֆրանց-Յօվսէփը:

—

Ֆէզ.—Գիշերս բէրբէրները նորից յարձակվեցին քաղաքի վրա, բայց յետ մղվեցին: Առաւօտեան հրացանաձգութիւնը վերսկսվեց:

—

Ֆէզ.—Եկաւ Լիօտէն:

—

Ուջա.—Ժիրարդօյի զօրամասը, թւով 4,500 մարդ 12 թնդանօթներով, անցաւ Մուլայ գետը և գրաւեց Գէրիֆը:

—

Նիւ-Եօրկ.—Սան-Եազօյից հաղորդում են, որ ապստամբութիւնը արագօրէն տարածվում է. ապստամբները շատ տեղերում քարուքանդ են արել երկաթուղու գիծը և հեռագիրը: Արեւելեան նահանգի սպիտակ ազգաբնակութիւնը փախել է քաղաքները:

ՅՈՒԶՄՈՒՆՔՆԵՐ ԲՈՒԴԱՊԷՇՏՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 մայիսի

Բուդապեշտ.—Պատգամաւորների պալատ: Պարլամենտի առաջ դրված է զինուորական պահակախումբ: Դէպի պարլամենտը բացվող փողոցներով արգելված է երթեւեկել:

Պալատը ընդունում է մասնաժողովի առաջարկութիւնը, որի համաձայն պատգամաւորներից մի քանիսը ներողութիւն են խնդրելու: Կօվաչը արտաքսվում է 30 նիստից, Բատը՝ 8 նիստից:

Պատասխանելով մայիսի 10-ի դէպքերի առիթով ուղղված հարցապնդման, մինիստր-նախագահ Լուկաչ յայտնում է, որ ընտրողական բարենորոգման հարցում կառավարութեան գրաւած դիրքը չէ կարող պատճառ համարվել այդ դէպքերի: Մինիստրը յայտնում է, որ յետ չէ վերցնում ընտրողական բարենորոգման հարցում ընդունված պարտաւորութիւններից: Մինիստրը կարծում է, որ երեկվայ ցոյցերը պէտք է փորձաքար լինէին սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութեան կոմիտէտի ուժերի համար: Չէ կարելի դաշն կապել այն տարրերի հետ, որոնք իրանց տեսակէտը պաշտպանում են կողոպուտներով, հրդեհումներով ու սպանութիւններով (բուռն ծափեր աջից): Կառավարութիւնը ձեռք է առել միջոցներ քաղաքացիների գոյքը պաշտպանելու: Բանւորների տէրերը վճռել են երեքշաբթի օրվանից ընդունել լօկաուտի ենթարկված բանւորներին:

Ցերեկվայ ժամը 5-ին 300 բանւոր անկարգութիւններ արին: Ժանդարմները կարգ ու կանոնը վերահաստատեցին: 140 հոգի կալանաւորվեցին:

Գէլլէն կղզու վրա ժողովվեցին մի քանի հազար մարդ, մտադրվելով երեկոյեան դիմել դէպի քաղաք: Ոստիկանութիւնը ձեռք առած ունի միջոցներ այդ խափանելու համար:

Արքիդուքս Յօվսէփը և արքիդքսուհի Աւգուստան այցելեցին անկարգութիւնների ժամանակ վիրաւորվածներին հիւանդանոցում, արժանացնելով նրանցից մի քանիսին հարց ու փորձի:

Կօշուտի, Իւստի, 48 թւի և ժողովրդական կուսակցութիւնները կօալիցիա կազմեցին ընտրողական իրաւունքի բարենորոգման հարցում միասին գործելու համար:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 և 13 մայիսի

Սէլանիկ.—Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ բարենորոգումների հարցը և Խալիլին պարլամենտի նախագահ ընտրելը լուրջ տարաձայնութիւն է առաջ բերել «Մ. և Ա.» կոմիտէտի մէջ: Կոմիտէտի և կաբինէտի մի մասը պահանջում է լուրջ բարենորոգումներ, մի մասը մտադիր է բաւականանալ սոսկ մասնակի բարենորոգումներով: Ըստ երեւոյթին կընտրվի միջին ճանապարհ, այսինքն կընտրվի անգլիացի տեսուչներից բաղկացած մի մասնաժողով յայտնի Դրէվսի նախագահութեամբ, առանց իսկական իշխանութեան, բայց Բ. Դռանը առաջնորդութիւն անելու իրաւունքով:

Նախկին պատգամաւոր Իսմայիլ-Քէմալը՝ 8,000 ալբան ապստամբների պալատականը՝ ուղարկել է Բ. Դռանը ալբանական պահանջների ցուցակը:

Բ. Դրան մէջ յայտնում են, որ Իտալիայի կղզիներ գրաւելը կը ստիպէ Թիւրքիային զիջումն անել տրիպօլիսեան խնդրում. կոմիտէտական կուսակցութեան գոյութիւնը կապված է աֆրիկական նահանգների պահպանութեան հետ:

Բօսֆօրում դրվեցին նոր մարտկոցներ:

—

Կ. Պօլիս. — Պալատը համաձայնեց պայմանագիր կապել արեւելեան երկաթուղիների ընկերութեան հետ՝ Կալկանդելէն-Գօստիվար գիծը կառուցանելու մասին:

—

Սալոնիկ.—Տեղիս «Տենինսիր» լրագրում Սալոնիկի վալի Քեազիմ-բէյը մի յօդուած է տպել, որով քննադատվում է կառավարութեան քաղաքականութիւնը Ալբանիայի վերաբերմամբ: Վալին, որ ականաւոր երիտասարդթիւրք է, պարլամենտի անդամ, պահանջում է պալատի այժմեան նախագահից հրաժարվել, քանի որ նա յանձնըված է դատարանին իբրև Հակկը փաշայի կաբինէտի անդամ, վալին յայտնում է, որ իր պահանջի անկատարման դէպքում նա կը գնայ պարլամենտ և կը կազմակերպէ օպպօզիցիա: Ներքին գործերի մինիստրը սկզբունքով համամիտ է վալիին:

—

Ռակիւբ.—Վերջին երկու օրը Ուսկիւբի վրայով Միտրօվից անցան չորս բատալիօն երեք գնդակացիրով և 36 վագօն ռազմամթերքով:

Կեստենդիլում կայացաւ ներքին կազմակերպութեան խորհրդակցութիւնը Բիտօլայի վիլայէթի ալբան պարագլուխների մասնակցութեամբ՝ թիւրքերի դէմ միասին գործելու մասին:

Իփէկի գաւառի սերբ գիւղացիք մասնակցում են թիւրքերի դէմ սկըսված կռւին: Իփէկի մօտերը աւազակները ձեռք են ձգել մի թնդանօթ և չորս հակ ռազմամթերք:

—

Հռոմ. — Կառավարութիւնը դադարեցրեց Ռօդօսի գրաւումը:

Պատգամաւորների պալատը 288 ձայնով 41-ի դէմ մերժեց պատգամաւորների վարձատրութիւնը վերացնելու առաջարկութիւնը:

—

Հռոմ.—Պատգամաւորների պալատը մերժեց պատգամաւորների երդումը վերացնելու առաջարկութիւնը և 284 ձայնով 62-ի դէմ ընդունեց ընտրողա-

կան օրէնքի բարենորոգման օրինագիծը։

«Ջիօրնալէ-դ'Իտալիայն» հեռագրում են Նէապօլից. «Ֆրանսիական «Կովկաս» շոգենաւի նաւապետի տեղեկութեան համաձայն, երբ շոգենաւը դուրս էր գալիս Զմիւռնիայի նաւահանգստից, նրա վրա երկու անգամ կրակեցին ամրոցից, իսկ մի քանի րոպէ յետոյ նաւի վրայից թռան երկու թնդանօթի գնդակ։ Շոգենաւի վրա գտնվում էին Թիւրքիայից արտաքսված 60 իտալացի։ Նաւապետը Նէապօլի ֆրանսիական հիւպատոսին զեկուցում ներկայացրեց եղելութեան մասին խնդրելով քննութիւն նշանակել»։

Ամբողջ Իտալիայում կատարվում են հանգանակութիւններ յօգուտ արտաքսված իտալացիների։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

12 և 13 մայիսի

Պետերբուրգ.—Սալար-ուդ-Դովլէն Պ. Հ. Գ. ուղղած հեռագրի մէջ՝ Խանեկէնից՝ հաղորդում է, որ վերադառնալով Պարսկաստան, նա ձգտեց վերջ դնել Թէհրանի կառավարութեան անընդունակութիւնից առաջ եկած անիշխանութեան, բայց հարկադրված էր պաշտպանվել կառավարական զօրքերի դէմ, որոնց նա ջարդեց։ Չը նայած իր արտօնեալ դրութեան, Սալարը պատրաստ է հաշտվել և առաջարկել պետական խնամակալին Սուլթանաբադում խորհրդակցութիւն գումարել կաբինետի անդամների, մեծ ուլէմների, ցեղապետների և զօրքերի ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ։ Սալար-ուդ-Դովլէն պարտաւորվում է հնա-

[illegible]

մանադրութիւնը, արգելք լինել պետական խնամակալի Պարսկաստանից դուրս գալուն, հարկադրել բանալ մէջլիսը և յետ կանչել ռուս զօրքերին, կռիւ մղել Սալար-ուդ-Դովլէի դէմ։ Թուրքիայի հիմքում բերված է Մորգան Շուստերի Լոնդոնում արտասանած յայտնի ճառը։

Ուրմիա.—Անգար գիւղի քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը ռուսաց հիւպատոսին բողոքեց, որ քիւրդերը ջուրը կտրել են գիւղից։ Հիւպատոսը եկաւ գիւղ՝ գիւղի հետ ծանօթանալու համար։ Քիւրդերը սպառնացին յարձակվել գիւղի վրա, որի պատճառով հիւպատոսը ուղարկեց 60 զինուոր և 13 կօզակ երկու գնդակացիրով պօրուչիկ Իվանօվի հրամանատարութեամբ։ Քիւրդերը հրաժարվեցին թողնել ջուրը և միաժամանակ սկսեցին կրակել մեր զօրախմբի վրա։ Չորս ժամ տևող կատաղի կռւից յետոյ Իվանօվը, չը նայած քիւրդերի գերակշռող թւին, գրոհ տալով վերցրեց 2 գիւղ, որի մէջ ամրացել էին քիւրդերը. երբ օգնութեան եկան երկու թնդանօթ և մի վաշտ զինուոր, յիշեալ գիւղերը քարուքանդ արվեցին թնդանօթային կրակով և հրդեհվեցին։ Պօրուչիկ Իվանօվը թեթև վիրաւորվեց։ Սպանվեց մի և թեթև վիրաւորվեցին երկու զինուոր։ Քիւրդերը կորցրին 60 մարդ։

Քաղաքի շրջակայքում քիւրդերը կողոպտել են մի անգլիացի միսիօնէրի։

Ուրմիա.—Դիլման քաղաքի բնակիչները մայիսի 6-ին, Կայսրի ծննդեան օրը, սեփական նախաձեռնութեամբ զարդարեցին կրպակներն ու շուկաները գորգերով և ռուսական դրօշակներով. երեկոյեան եղաւ հրավառութիւն։ Ռուս օֆիցերների պատւին տրվեց խնճոյք։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄՇԱԿԻ» ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Մեզ հաղորդում են, որ «Մշակի» յոբելեանը Ռուսաստանում ապրող հայ-կաթոլիկների հոգևոր կառավարիչ վ. Սարգիս Տէր-Աբրահամեանի կողմից կը շնորհաւորէ յատուկ պատգամաւորութիւն։

Բագու, 11 մայիսի

«Մշակի» յոբելեանի ժամանակի մօտենալը ոգևորել է բոլորին, և մարդիկ սկսել են շարժվել։

Վաղը, ամսիս 12-ին, նշանակված է ժողով, որտեղ հրաւիրված են նաև կանայք, որոնք կը մասնակցեն ընդհանուր ժողովականութեանը։ Իսկ երէկ երեկոյեան, ամսիս 10-ին, ժողովված մի խումբ կանայք, որոնք նոյնպէս հրաւիրված էին մի յայտարարութեամբ մասնակցելու «Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանին, վճռեցին մասնակցել իբրև առանձին մարմին՝ աջակցելով «Մշակի» տարածմանը նիւթական միջոցներից զուրկ գիւղերին նուիրելով առնուազն տարեկան 20 օրինակ՝ 2 տարի ժամանակով։

Նէ

Կարս, 12 մայիսի

Ես իբրև «Մշակի» 34 տարվայ մշտական թղթակից և իբրև այդ թերթի անկեղծ բարեկամներից մինը՝ հաւաքեցի «Մշակի» 40-ամեայ տօնը յարգողներից քառասուն րուբլի։ Այս փողը այսօր ուղարկեցի յանձնաժողովի գանձապահ պ. Միլեանին։ Իսկ նուիրատուների ցուցակը ուղարկում եմ ձեզ տպագրելու համար։ Ահա այդ ցուցակը.

Նիկօլայ Յովակիմեան 5 ր., Կարսի Վարկ. Փոխատու Խնայողական Ընկ. 5 ր., բժ. Մատոյեան 3 ր., Առ. Վարդանեան 3 ր., Ախթամարի Ընկերութիւն 3 ր., Կարսի Փոխատու Մանր Վարկ. Ընկ. 3 ր., Յովհանջանեան եղբ. 2 ր., Տ. Սէյլանեանց 2 ր., Յ. Կոնդաղչեան 1 ր., Մանուկ Աբրահամեան 1 ր., Թ. Փինաջեան 1 ր., Գ. Ղազարեանց 1 ր., Լ. Տէր-Յարութիւնեան 1 ր., Առ. Փչեմեան 1 ր., Յ. Տէր-Կարապետեան 1 ր., Ա. Բայաթեան 1 ր., Վ. Տէր-Սաղաթելեան 1 ր., Ա. Կորխմազեան 1 ր., Ս. Գրիգորեան 1 ր., Մ. Կոնդաղչեանց 1 ր., Ա. Ապրեսեան 1 ր. և Ս. Տէր-Մելքիսեդէկեան 1 ր.։

Սարիբէգ Տէր-Մելքիսեդէկեանց

Մերվ, 9 մայիսի

Երէկ ես նամակ էի գրել, որ ընտրվեց յոբելեանական մասնաժողով։ Այսօր գալիս եմ յայտնելու, որ՝ աւելի արդիւնաւէտ դարձնելու համար՝ մասնաժողովը ցանկալի գտաւ մի քանի հոգի ևս աւելացնել ընտրվածների վրա և աշխատանքը բաժանել կանանց և տղամարդկանց մէջ։ Նոր կազմը հետևեալն է. կանանց շրջանում հանգանակողները պէտք է լինեն՝ տիրուհի Պապօվեան, տ. տ. Ս. Ղարիբեան, Յ. Մելիք-Ասլանեան և օր. Ս. Մելիք-Մկրտչեան։ Իսկ տղամարդկանց շրջանում՝ Ալէքս. քահ. Պապօվեան, Միքայէլ Դաղբաշեան, Դաւիթ Գէօրգեան և Սերգէյ Տէր-Յարութիւնեան։

Այս երկու օրս կը դիմեն հանգանակութեան։

Ս. Զանգեզուրեան

Մօզդօկ, 9 մայիսի

Արևելեան ճարտարապետներից մէկը ուխտել էր, որ իր սեփական միջոցներով և աշխատանքով կառուցէր Աստուծոյ տաճարը։

Բացի իրանից, ո՛չ ոք չը պէտք է մասնակցէր տաճարի հսկայական շինութեան գործին։ Երբ տաճարի հիմքը նոր էր գցել, նրա յատուկ վարձած բանուորները քար, կիր, աղիւս հաւաքում էին և լցնում հիմքի մէջ։ Հէնց այդ միջոցին մի կին ճարտարապետին յայտնեց, որ ինքն ուխտել է գոնէ մի բանով մասնակցել տաճարի շինութեան գործին, ուստի խնդրեց նրան, որ այդ գործում ընդունէ իր մի օրվայ ձրի աշխատանքը, կամ թէ չէ՝ գոնէ իր ձեռքից մի քար ընդունէ և դնէ տաճարի պատի վրա։

Ճարտարապետը բոլորովին մերժեց նրան։ Մի օր ամառվայ տաք արևի տակ ճարտարապետը մեծ եռանդով աշխատում էր տաճարի շինութեան վրա։ Այդ ժամին այդ կինը մի կուժ՝ ջրով լիքը՝ ուսին դրած անցնում էր նրա մօտից։ Ճարտարապետը ջուր տանող կնոջը տեսնելով՝ նրանից մի բաժակ ջուր խնդրեց։

Այդ կինը վաղուց ցանկութիւն ունէր տաճարի շինութեան գործին գոնէ մի կերպ մասնակցելու, ուստի ճարտարապետից ծածուկ գետնից վերցրեց մի աւազի չափ փոքրիկ քար և գցեց ջրով լցրած բաժակի մէջ և առաջարկեց ճարտարապետին։

Ճարտարապետը խմեց բաժակի ջուրը և երբ բաժակի մէջ նկատեց աւազաչափ քարը՝ ջրախառն նետեց տաճարի կիսաշէն պատի մէջ։ Ահա այդպիսով այդ կինը կատարեց իր ուխտը և մի հատիկ աւազաչափ քարով մասնակից եղաւ տաճարի հսկայական շինութեանը։

Ներկայ մայիսին, երբ կատարվում է «Մշակ» լրագրի հսկայական գործունէութեան 40-ամեակի տօնը, ես էլ, իբրև «Մշակի» ջերմ յարգողներից մէկը, նոյն տաճարի շինութեան գործին մի հատիկ աւազով մասնակցողի նման, ուզում եմ, որ իմ լուման էլ գտնվի «Մշակի» ապահովութեան ֆոնդի օգտին հաւաքված մեծ գումարների մէջ. ուստի իմ սուղ միջոցներից ուղարկելով 1 րուբլի՝ խնդրեմ ընդունէք նոյն նպատակի համար։

Վարդան Վարդանեան

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Յ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Ամսիս 13-ի երեկոյեան Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում կայացաւ բանաստեղծ Յով. Յովհաննիսեանի առաջիկայ յոբելեանի առիթով խորհրդակցական ժողով։

Ներկայ էին մօտ 40 հոգի, մամուլի ներկայացուցիչներ, գրականագէտներ, ուսուցիչներ և այլ պրօֆեսիայի ինտելիգենտ անձնաւորութիւններ։

Ժողովը բաց անելով բժշկապ. Բ. Նաւասարդեան՝ հրաւիրեց նախագահելու Ի. Յարութիւնեանին, որը եղել էր նախագահը օրեր առաջ Գայիանեան դպրոցում նոյն նպատակով գումարված նախապատրաստական նիստերին։

Ի. Յարութիւնեան համառօտակի պատմելով նախորդ նիստերի որոշումների և ցանկութիւնների մասին, յայտնելով նաև՝ որ քանի որ յոբելեանը յետաձգված է աշնանը, և ուրեմն աւելի ժամանակ կայ մեր մասնակցութիւնը նպատակայարմար և արդիւնաւոր դարձնելու, հարց է դնում, թէ ժողովը ի՛նչ կերպ կուզենար արտայայտվել յոբելեանի տօնին։

Յովհ. Տէր-Միրաքեան բանաստեղծին արժանաւոր պատիւներ տալու չափ կարևոր է համարում նրա անտեսական դրութիւնը բարեփոխելու խնդիրը։

Հ. Առաքելեան առաջարկում է ընտրել մի յանձնաժողով, որ մշակի գործունէութեան մի ծրագիր, յարաբերութեան մէջ մտնելով կենտրոնական յանձնախմբի հետ։

Ժողովականները ցանկութիւն են յայտնում որոշ ցուցումներ տալ ընտրվելիք յանձնաժողովին, որի առիթով եղան մտքերի փոխանակութիւններ։

Բժ. Նաւասարդեան յայտնում է, որ նախորդ ժողովում որոշված է բանաստեղծին յոբելեանից յետոյ Թիֆլիս հրաւիրել. այդ որոշումը անշուշտ իր ույժի մէջ կը մնայ. այժմ պէտք է խորհրդակցենք, թէ ի՞նչ պէտք է արվի մինչև յոբելեանը։

Նախագահը կարդում է Ստ. Մալխասեանի նամակը, որ այդ օրը Թիֆլիսից մեկնելու պատճառով ցաւում է, որ չը պիտի կարողանայ ներկայ գտնվել։ Նամակագիրը յայտնում է, որ ինքը դէմ է յոբելեանը զանազան քաղաքներում տօնելուն։

Յ. Տէր-Միրաքեան յայտնում է նոյնպէս, որ ինքը ժողովից առաջ եղել է Յովհ. Թումանեանի մօտ. նա էլ ցաւ է յայտնել, որ տկարութեան պատճառով չէ կարող գալ և խնդրել է, որ ընտրվելիք յանձնաժողովի անդամները իրան տեսնեն, որովհետև շատ կարևոր և ուրախալի բան ունի հաղորդելու յոբելեարի մասին։ Ժողովականները թեր և դէմ խօսում են յոբելեանը մի քանի տեղ կատարելու մասին։

Կ. Միքիանեան քննադատում և հեգնում է հայկական յոբելեանների ձևը, որ ձաղօն է և ձանձրացուցիչ իր անթիւ ուղերձներով ու ճառախօսութիւններով։ Առաջ է բերում Պետերբուրգում նորերս կատարված Բալմօնտի յոբելեանը, որ զուտ գրականգիտական հանդէսի բնաւորութիւն է ունեցել։ Թողնելով յոբելեանի ինչ ձևով կատարելը Վաղարշապատում, նա ցանկութիւն է յայտնում Թիֆլիսում տօնել բոլորովին այլ կերպ, ո՛չ նման մինչև այժմ եղած յոբելեաններին, այլ մի գրական տօն։ Նիւթական օգնութեան խնդիրը չէ ժխտում։

Յ. Ալիխանեանը համաձայնում է նախորդ ճառախօսի հետ, ընդունելով որ նիւթականը պիտի հետևի միայն բարոյականին։ Ցարձակվում է մամուլի վրա, որ սա շատ անգամ սպանում է գեղարուեստը։ Յովհաննիսեանը, ինչպէս և մեր շատ ուրիշ գրողներ յայտնի են միայն մի խումբ ինտելիգենտներին. պէտք է ժողովրդականացնել նրան. պէտք է դպրոցական հանդէսներ կազմակերպել, պատկերը ցրել աշակերտների մէջ և այլն։

Բժ. Նաւասարդեան չի հակաճառում նախորդ երկու ճառախօսներին, այլ բացատրում է, որ մեր մէջ հայ հեղինակին առնտեսապէս ապահովելը վաղաժամ է երկրորդական տեղում դնելը։ Առաջ է բերում նոյնիսկ Հ. Սենկևիչի յոբելեանը, երբ լեհացիք հանգանակութիւն բաց արին ու կալուածք գնելով ընծայեցին նրան։

Ս. Աբովեան համաձայն է Նաւասարդեանի հետ, որ նիւթականի մասին պէտք է լուրջ մտածել։

Լ. Ղորղանեան առաջարկում է Յովհաննիսեանի երկերը տպագրել և էժան գնով տարածել։

Նախագահը յայտնում է, որ Հրատարակչական Ընկերութիւնը արդէն որոշել է տպագրել նրա ժողովածուի մէջ չը մտած բանաստեղծութիւնները։

Ա. Քալանթար մի ընդարձակ ճառ է ասում, որի մէջ յայտնում է, որ ինչքան էլ ուզենանք որոշ ձևերից մեզ հեռու պահել, չենք կարող. յոբելեանի օրը գրական երեկոյթների և քննադատութեան օր չէ. այդ օրը մենք յոբելեարին պէտք է մեր շնորհաւորանքները, մեր ողջոյնները և բարեկամքները արտայայտենք. գրական երեկոյթներ, դասախօսութիւններ, զեկուցումներ մենք կարող ենք կազմակերպել նախքան յոբելեանը. բայց տօնի օրը պէտք է քնքոյշ լինենք։ «Ես ինքս,—ասաց ճառախօսը,—Յովհաննիսեանի ջերմ համակրող եմ և նրա քնարի երկրպագուներից մէկը, բայց տարիներ առաջ ես եմ «Մուրճի» մէջ նրանք քննադատել։ Թիֆլիսը պէտք է խոշոր տեղ բռնի բանաստեղծի յոբելեանի հարցում և էջմիածնի յանձնաժողովի հետ յարաբերութեան մէջ մտնելով ինքն էլ իր կողմից հրաւէր կարդայ մեր Թիֆլիսի բոլոր հասարակական հաստատութիւններին։ Մեր ընտրելիք յանձնաժողովը կարող է շատ բան անել, կարող է գնել Յովհաննիսեանի տպված աշխատութիւնները և տարածել, այլ ո՛չ թէ էժան գնով նորը տպագրելով վնասէ նրան։ Այստեղ ասացին, որ մեր ժողովուրդը, ամբոխը չէ ճանաչում Յովհաննիսեանին. միթէ կարծում էք ռուս հասարակ ժողովուրդը ճանաչում է Նադսօնին կամ նրա մասին շատ քննադատութիւններ կան։ Այժմ Յովաննիսեանի գնահատողներն աւելի գիտակից հասարակական տարրերն են,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՆԵԼՈՒԿԱՅԻՆ ՄԱՐԴԸ

Պարսկաստանի հերոս Եփրեմի, ինչպէս իրանք պարսիկներն էին անուանում՝ «Պարսկաստանի Գարիբալդիի» վաղաժամ և վեհերին ատրճանի ցաւալի կորուստը առիթ է տալիս մայրաքաղաքի թերթերին տպագրել ընդարձակ յօդուածներ հայազգի կտրիճի մասին։

Այդպիսի մի յօդուած՝ «Հանելուկային մարդը» խորագրով՝ տպված է «Р. Сл.»-ի մայիսի 8-ի համարում, որ և բերում ենք թարգմանաբար։

Աւելի քան մի տարի դժբաղդ Պարսկաստանը կողոպտող «խելագար պրինց» Սալար-ուդ-Դովլէի քիւրդերը նորից ջարդվեցին, ինչպէս և անցեալ տարի, Եփրեմի զօրաբանակից. սակայն յաղթութիւնը արժեց թանգ գնով. սպանվեց Եփրեմը։

* *
*

Եփրեմին ճանաչում էին ամենքը և ոչ միմիայն Պարսկաստանում։ Նրա անունը կապված է Պարսկաստանի պատմութեան հետ, այդ երկրի վերջին պատմութեան հետ ոչ պակաս, ինչպէս ֆրանսիական յեղափոխութեան պատմութեան հետ կապված են Միրբօյի և Ռօբեսպիէրի, Մարատի և Դանտօնի անունները։ Ճիշդ է, Եփրեմը ոչ Միրբօ էր, ոչ Դանտօն, ոչ էլ Ռօբեսպիէր, անգամ ոչ Մարատ, սակայն պարսկական յեղափոխութիւնը ֆրանսիական յեղափոխութիւն չէր։ Բայց եթէ Եփրեմին գիտէին ամենքը, եթէ նրա անունը հնչում էր ոչ միայն լրագրական տեղեկութիւններից, այլև դիպլօմատիական փաստաթղթերում, սակայն համարեա ոչ ոք չը գիտէր և չը գիտէ, թէ ով էր Եփրեմը։

Ի՞նչն էր արդեօք պատճառը, որ ստիպում էր Եփրեմին թագցնել իր անցեալը։ Մի հանելուկ, որ լուծել դժուար չէ, եթէ համաձայնենք մի նախաբանի հետ։

Եփրեմը նախկին ռուս աքսորական է,—ասում էին թէ նրա քաղաքական բարեկամները և թէ նրա քաղաքական թշնամիները։ Ի հարկէ, առաջինները աքսորական խօսքին աւելացնում էին «քաղաքական», իսկ վերջինները՝ «քրէական»։ Բայց Եփրեմը «աքսորի» մասին չէր խօսում։ Չը կարողացան Ռուսաստանում ևս «պաշտօնապէս և փաստերի հիման վրա» որոշել նրա ծանօթութիւնը Սիբիրի հետ. և Եփրեմը ապրում էր Պարսկաստանում, չը վախենալով ստիպողական ճանապարհորդութիւնից դէպի Ռուսաստան...

Բայց այսպէս թէ այնպէս՝ Եփրեմը իր անցեալի մասին երբէք ոչ ոքի չէր յայտնում։ Բոլոր հարց ու փորձերին, նոյնիսկ ամենամտերիմ շրջանում, նա չէր պատասխանում։

— Եփրեմ, ճի՞շդ է, որ դու եղել ես տաժանակիր աշխատանքների աքսորավայրում։

Եփրեմը չը լսելու էր տալիս։

— Եփրեմ, ճի՞շդ է, որ դու եղել ես ռուսաց զօրքի մէջ ունտէր-օֆիցեր։

Եփրեմը ժպտում էր։

— Ո՛չ, պարսից զօրքի մէջ զօրական...

«Ունտէր-օֆիցերութեան մասին» այդ երկրորդ աղբիւրը ասես չէր ուզում հերքել։ Գուցէ նա գիտակցում էր, որ ռուս ունտէր-օֆիցեր լինելը էլի յարգելի է, քան պարսիկ գեներալ։

Վերջերս մի ռուս լրագիր, որ մինչև օրս Մահմէդ-Ալիին համարում է Պարսկաստանի շահ, Անգլիային՝ անոնչան ոչնչութիւն, Պօխիտօնովին՝ խելացի քաղաքագէտ, Եփրեմին անուանեց «Սիբիրի աքսորականների կուսակցութեան տանուտէր», բայց եթէ, յիրաւի, պէտք է Եփրեմին ռուս համարել, ապա ուրեմն Պարսկաստանում նա իրան պահում էր ոչ թէ աքսորականի նման, այլ օրինակելի ռուս ունտէր-օֆիցեր, որ ապշեցնում էր իր քաջութեամբ ոչ միայն օպերէտային պարսիկ գնդկալներին, այլ և ամերիկացի Շուստերին։

— Նա քաջ է,—ասաց ինձ պ. Շուստերը։

Իսկ երբ ես այդ խօսքերը հաղորդեցի Եփրեմին, նա ինձ պատասխանեց՝ ասես անհաճելի կերպով.

— Չէ՞ որ շուտով Ռուսաստանում աւելի լաւ կը լինի։ Ամերիկան, որտեղ...

Բայց Եփրեմը իր քաջութեամբ ապացուցեց, թէ ինքը ռուս ունտէր-օֆիցեր է և ոչ թէ աքսորական։ Պարսից կառավարիչները, որոնք աւելի յաճախ են փոխում իրանց քաղաքական համոզմունքները, քան իրանց կանանց, ունեն այնպիսի «յատկութիւններ», որոնց յիրաւի կը նախանձէին ցմահ տաժանակիր աշխատանքի դատապարտվածները։

Պարսկաստանում կառավարել՝ նշանակում է կողոպտել։ Պարսկաստանում որևէ Մահմէդ-Ալի կարող էր, չը ստելով, բացականչել. «Կողոպուտ—այդ ես եմ»։ Եւ քրէական աքսորական Եփրեմը ընկնելով մի երկիր, ուր օդը անդվել է գողութեամբ ու կողոպուտով, միակ աղնիւը մնաց։ Ընդամենը միայն 6 ամիս առաջ նա իր սեփական ձեռքով գնդակահարեց իր ընկերներից մէկին, երբ սա «գայթակղվեց» Համադանում մի գողէց։

* *
*

Պարսիկ կառավարիչներից Եփրեմը տարբերվում էր ուրիշ բանով ևս։

Փոշոտ, կեղտոտ, աղքատ Թէհրանը զարմացնում է առաջին իսկ մտողին։ Եթէ կառապանը մարդ է տանում, Բագուի կառք կամ, ինչպէս պարսիկներն են ասում, «դրօժկա», կառապանի կողքին նստած է տիրոջ ծառան. 75 րուբլի ամսական ստացող պարսիկ պաշտօնեան գնում է տուն 2 ծառաների ուղեկցութեամբ. մինիստրի կառքը շրջապատում են 6 ձիաւոր, գերմանացի ատամնաբոյժը. իսկ պետական խնամակալին շրջապատում են 45 ձիաւոր։ Եւ միայն Եփրեմն է, որ չէ ճանաչում ոչ տիտղոս, ոչ շքանշան, ոչ համազգեստ, հասարակ կապոյտ տուժուրկայով, մոխրագոյն փափախով, ռուսանման բարձր կօշիկներով, անցնում էր կառքով Թէհրանի միջով առանց շքախմբի, իր «Գրիշի» ուղեկցութեամբ, որ թէ նրա ադիւտանտն էր և թէ կառապանը։ Գրիշայի հագած շորերը Եփրեմին նման են։ Երկուսի կողքից կախված է մաուզէրը, իսկ գրպաններում ունեն բրաունինգ և փամփուշտներ։

Մաուզէրից և բրաունինգից Եփրեմը չէր բաժանվում երբէք։ Անցեալ տարի ես այցելեցի նրան, երբ քաղաքում լուր տարածվեց, թէ նա լուրջ հիւանդ է։ Պարսկաստանի դիկտատորը, որ միշտ հոգատարութեամբ ինքն իրան պահում էր համեստ, ապրում էր յայտնի Շուստերի նախկին կացարանում։

Եփրեմը պառկած էր մահճակալի վրա։ Նա նոր էր հանգստացել ջղայնութիւնից։ Բայց նա, թէև հիւանդ ու մշտապէս յօնքերը կիտած, ժպտաց իմ խօսքերից յետոյ։ Եւ չէր կարելի չը ժպտալ։ Հիւանդի մահճակալի գլխավերևում կախված էին 2 մաուզեր, դեղերով լի սեղանի վրա՝ դրված էր բրաունինգը։

— Ես ինքս ինձ պահպանում եմ,—արդարացաւ Եփրեմը։

Եփրեմի գլուխը այն ժամանակ արդէն գնահատված էր։ Մահմէդ-Ալին խորհրդակցել էր Նիցցայում և Վիէննայում առաջ՝ քան Պարսկաստան գալը։

* *
*

Ծածկելով իր անցեալը, Եփրեմը սիրում էր խօսել սուրբ մի բանի մասին։ Նա իրան անուանում էր Անդրանիկի ադիւտանտ։ Անդրանիկի հետ նա կռւում էր քիւրդերի դէմ Վանի վիլայէթում հայկական արիւնալի ջարդերի ժամանակ։

Անպաճոյճ լեզուով մաքուր ռուսերէն պատմում էր Եփրեմը ջարդերի մասին։ Նրա շտաբում ռուսաց լեզուն հայերէնից յետոյ աւելի գործածական էր։

— Իսկ ինչու հեր զօրամասում,—հարցրի ես նրան մի անգամ,—չը կան համարեա իսկական պարսիկներ...

— Բոլորովին չը կան,—հաստատեց Եփրեմը։—Ընդունակ չեն կռւել, ընդունակ չեն պաշտպանվել։ Պարսկաստանը կորաւ...

Այդ նրա միանգամայն որոշ կարծիքն էր Պարսկաստանի մասին։

Նա երբէք չը հրաժարվեց այն մի փոքր ծիծաղկոտ վերաբերմունքից, որ նա ցոյց էր տալիս դէպի պարսիկ «պետական» գործիչները։ Հրաւիրվելով մինիստրների խորհրդի նիստը, երբ վճռվեց ստեղծել 40,000 մարդուց բաղկացած պարսկական զօրագունդ, Եփրեմը թողեց, որ բոլորը խօսեն, իսկ յետոյ, երբ նրան առաջարկեցին ստորագրել արձանագրութիւնը, յայտնեց.

— Այո՛, չէ՞ որ դուք փող չունէք և երբէք էլ չէք ունենայ... Կազմակերպեցէք ամենից առաջ լաւ ոստիկանութիւն...

Մինիստրները համաձայնեցին նրա հետ։

Հէնց այդ հաւատի բացակայութեամբ, թէ Պարսկաստանը կարող է վերածնվել, կարելի է բացատրել այն կշտամբանքները, որոնք ամեն կողմից թափվում էին Եփրեմի վրա, մեղադրելով նրան դաւաճանութեան մէջ։

— Ես ոչինչ չեմ հասկանում քաղաքականութիւնից,—ասում էր նա ինձ դեռ վերջերս.—բայց ինձ համար պարզ է, որ Պարսկաստանը արդէն անկախ չէ, և ես պէտք է փոխեմ իմ տակտիկան։ Ո՞վ Պարսկաստանում կարող է ինձ երկչոտ անուանել։ Եթէ բոլոր պարսիկները այնպէս պաշտպանեն Պարսկաստանը, ինչպէս ես, միթէ ես, թիւրքական անցաթուղթ գնած հայս, պէտք է պաշտպանէի նրան։ Ես մենակ եմ, իսկ պարսիկները տասն միլիօն են. բայց ծոյլ են նրանք։

Իսկ այս խօսակցութիւնը Եփրեմը վերջացրեց մի դարձուածքով.

— Իսկ ճի՞շդ է, որ Կոկօվցեվը աւելի ձախ է Ստոլիպինից։

(«Р. С.»)

խսկ յետոյ կը գան նրանց միանալու և նորանոր ժողովրդական տարրեր։ Յօբելեանները նոյնպէս ժողովրդականացման առիթներ և հանգամանքներ են։

Յովհ. Տէր-Միրաքեան դէմ է Թիֆլիսում յօբելեան կազմակերպելուն. յարմար է գտնում Էջմիածնում յօբելեանը կատարվելու օրը Թիֆլիսում մի գրական-քննադատական երեկոյթ կազմել, մեր շնորհաւորանքներով մասնակցել այնտեղի տօնին և յետոյ մի օր բանկետ կամ ճաշկերոյթ սարքելով բանաստեղծին հրաւիրել։

Կ. Միրիմանեան իր դէմ եղած առարկութիւններին պատասխանում է, որ ինքը դէմ չէ հանգանակութիւններ անելուն, այլ դէմ է յօբելեանի ձևին. «Ես դժբաղդութիւն եմ ունեցել մի երկու անգամ ներկայ լինել մեր յօբելեաններին,—ասում է նա,—և ձանձրացել եմ անթիւ անգամ կրկնվող «երկար ու ձիգ տարիներ» լսելուց։ Ես չեմ հասկանում, թէ ինչ գործ ունեն մեր բոլոր ընկերութիւնները մեր գրական տօնի հետ. Ռուսաստանում միթէ քիչ ընկերութիւններ կան. ինչո՞ւ չեն մասնակցում այդպիսի տօներին»։

Ա. Աբեղեան մեծ հակասութիւն չի գտնում ճառախօսների յայտնած կարծիքների մէջ. յայտնում է միայն, որ յանձնաժողովի վրա չէ կարելի շատ մեծ պարտականութիւններ դնել. երկերը հրատարակելու համար գումարներ են հարկաւոր. «Մենք միայն Թիֆլիսով զբաղվենք և աշխատենք նիւթական մասնակցութիւն ունենալ. դա շատ կարևոր է»։

Միքայէլեան (քանդակագործ) ցանկալի է համարում յօբելեանը միայն մի տեղ տօնել։

Դ. Դէմիրճեան.—Եւրոպայից ենք խօսում, բայց եւրոպացի ժողովուրդ չենք, մեր գրողը քիչ ընթերցողներ ունի, և նրան ժողովրդականացնելու մասին պէտք է որ մտածենք։ Ես առաջարկում եմ մի քանի դասախօսութիւններ կարդալ։

Աւ. Փօղոսեան յայտնում է, որ ինքը նոյնպէս կողմնակից է բանաստեղծի տնտեսական մասին լուրջ մտածելու հարցին։ «Շահազիզը, որ ապահով էր ու ամուրի, իր յօբելեանին չը հրաժարվեց ազգից մեծ գումար ստանալուց. ինչո՞ւ պէտք է Յովհաննիսեանը չը ստանայ»։

Բացի ժողովականներից խօսեցին և ուրիշները, որոնք նոյն հարցերի շուրջը նոյն մտքերն էին կրկնում տարբեր վարիացիաներով. դրա համար հարցը սպառված համարվելով նախագահը ամփոփեց այսպէս, որ և ժողովից ընդունվեց։

ա) Յանձնարարել մեր յանձնաժողովին բանակցութեան մէջ մտնելով կենտրոնական յանձնաժողովի հետ՝ Թիֆլիսի մասնակցութեան համար մի մանրամասն ծրագիր մշակել ու այժմեանից սկսել գործունէութիւնը և եթէ հարկ լինի՝ աշնան սկզբին նորից ընդհանուր ժողով գումարել։

բ) Ծրագրի մէջ մտցնել՝ զեկուցումներ, դասախօսութիւններ, դպրոցական հանդէսներ և ցերեկոյթներ կազմելը, յօբելեանին այստեղից լայն կերպով մասնակցութիւն ունենալուց յետոյ բանաստեղծին Թիֆլիս հրաւիրելը, սարքելով մի երեկոյթ-բանկետ ուրախ, զուարճալի բնաւորութեամբ։

Այնուհետև բաց քուէարկութեամբ յօբելեանական յանձնաժողովի անդամներ ընտրվեցին հետևեալները (այբբենական կարգով). Աբեղեան Ա., Աբովեան Ս., Առստամեան տ. Հ., Աւետեան Ս., Գօզալեան տ. Ե., Թումանեան Յով., Խունունց Յ., Մուրադեան տ. Ն., Յարութիւնեան Իս., Նաւասարդեան բժշ. Բ., Սպէնդիարեան Ե., Տէր-Միրաքեան Յով.։

Ժողովը յանձնաժողովին իրաւունք տուեց, երբ կարևոր նկատէ իր կազմը ուժեղացնել, հրաւիրէ իր ցանկացած անձերին։

Ք.

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎՈՒՄ

Կիրակի, մայիսի 13-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Բօրսայի դահլիճում կայացաւ Թիֆլիսի վաճառականների արտակարգ երկրորդ ընդհանուր ժողովը նախագահութեամբ վաճառականների աւագ Ա. Ն. Միլեանի։

Նախագահը, ժողովը բացված յայտարարելով, յայտնեց, որ ժողովը օրինական է, որչափ անդամ էլ ներկայ գտնվեն, իսկ ապա զեկուցեց օրակարգը։

Դնելով Թիֆլիսի Առևտրական Դպրոցի վերանորոգութեան համար 6000 ր. յատկացնելու հարցը, նախագահը ծանօթացրեց մանրամասն կերպով ծախքերի էութեան հետ։ Ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց վերանորոգութեան համար 6000 րուբլի յատկացնելու հարցը Թիֆլիսի վաճառականութեան միջոցներից։

Ապա նախագահը ծանօթացնելով տնանկ և աղքատ վաճառականների համար կառուցելիք անկելանոցի հարցի հետ, գումարված ժողովականներին յայտնեց, որ այդ անկելանոցի շէնքի համար վաճառական Ս. Ս. Զուլեանի նուիրաբերած 200 սաժէն հողաբաժնից զատ անհրաժեշտ է գնել դարձեալ 200 սաժէն տարածութեան հողաբաժին, որպիսին այդ նպատակով վերոյիշեալ նուիրաբերող Ս. Ս. Զուլեանը զիջում է չնչին գնով, այն է 1600 րուբլով։

Փոքր ինչ մտքերի փոխանակութիւնից յետոյ ժողովը որոշում է գնել առաջարկված հողաբաժինը 1600 րուբլով։

Անցնելով անկելանոցի շինութեան հարցին, նախագահը բացատրում է այդպիսի հիմնարկութեան շուտափոյթ կերպով գլուխ բերելու անհրաժեշտութիւնը, միաժամանակ տալով մի շարք վաճառականների անուններ, որոնք ներկայիս սնանկացած և աղքատացած լինելով դռնէ-դուռ մուրում են, որպիսի երևոյթը պատիւ չէ բերում Թիֆլիսի վաճառականութեանը։ Պարզվում է, որ անկելանոցի կառուցման համար կազմված է 40,000 րուբլու նախահաշիւ, իսկ 20 հոգու պահպանման գործի վրա տարեկան 7000 րուբլի կերթայ։ Ի նկատի առնելով, որ վաճառականութիւնը միջոցներ չունի և որ յիշեալ անկելանոցը պիտի կառուցվի Ռօմանօվների Տան Թագաւորութեան 300-ամեակի յիշատակին, ժողովը, համաձայն Ա. Միլեանի առաջարկի, որոշում է անկելանոցի կառուցման համար հանգանակութիւն բանալ, այդ գործը շուտով գլուխ բերելու նպատակով, իսկ անկելանոցի պահպանման ծախքը հոգալ վաճառականներից առնվող այն ընդհանուր յօժարակամ տուրքից, որը պիտի սահմանվի և որի համար արդէն միջնորդութիւն է յարուցված։

Սպառելով օրակարգը, նախագահը յայտնում է ընդհանուր ժողովին, որ «Մշակի» յօբելեանական մասնաժողովը մի հրաւիրագրով հրաւէր է կարդում Թիֆլիսի վաճառականութեանը մասնակցել հայ աւագագոյն օրաթերթի 40-ամեայ յօբելեանին։ Ժողովը միաձայնութեամբ որոշում է մասնակցել յօբելեանին յատուկ պատգամաւորութեամբ, որի համար ընտրվում են միաձայն վաճառականներ՝ Վ. Ս. Եղիազարեանը, Ս. Յ. Տէր-Յովհաննիսեանը, Ս. Գ. Կաֆեանը, Ի. Ս. Կաճկաճեանը և Ա. Ն. Սէյլանեանը։

Չը նայած որ Թիֆլիսի առևտրականներից շատ-շատերը իրանց միջոցներից արդէն նուէրներ են տուել անհատաբար «Մշակի» ֆօնդի օգտին, բայց և այնպէս ժողովականները, համաձայն առաջարկութեան պ. պ. Կիւլպէնկեանի և Յարութիւնեանի, միաձայն որոշում են «Մշակի» ֆօնդի օգտին յօբելեանի օրը, իբրև մի չնչին օժանդակութիւն, ներկայացնել 200 րուբլի Վաճառականական Ընկերութեան սուղ միջոցներից։

Նախքան ժողովը փակված յայտարարելը՝ Ա. Միլեանը յայտնում է, թէ չը նայած որ նոր բացվելիք վաճառականական բանկի դրամագլուխը 1.000,000 րուբլուց չը պէտք է անցնէր, բայց և այնպէս ցայսօր այդ գումարը հասել է 3,500,000 րուբլու։ Ներկայ եղողներից շատերը խոշոր գումարներով այդ բանկի բաժնետէրեր են գրվում հէնց տեղն ու տեղը։

Ժողովը փակված է յայտարարվում ժամը $12\frac{1}{2}$-ին։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Հոգաբարձական ընտրութիւն

Դզըլ-Արվատ, 10 մայիսի

Մայիսի 3-ին, Համբարձման տօնի օրը, պատարագից յետոյ, կայացաւ երկրորդ ծխ. ժողով ընտրելու ծխ. հոգաբարձութեան նոր կազմ, համաձայն Թեմ. առաջնորդի պատուիրագրութեան։ Նախորդ հոգաբարձական կազմը այն աստիճան անհոգ և զանցառու էր գտնվել, որ տեղիս դպրոցը նիւթական անսելի տագնապի մէջ էր ընկել և, որ ամենացաւալին է, հասարակութեան խաւերում ևս սառնութիւն և նիւթական ձեռնպահութիւն էր առաջացել հանդէպ դպրոցի կարիքների։

Բացի այդ, առաջնորդի պաշտօնական գրութիւնները մնում էին ամիսներով անպատասխան և այլն։ Եւ երևի այդ պատճառով է, որ առաջնորդը պաշտօնապէս յանդիմանել էր հոգաբարձուներին և հրամայել շուտափոյթ ընտրութիւն կայացնել։ Ժողովը, որին նախագահում էր ծխ. քահանան, գաղտնի քուէարկութեամբ եկող եռամեակի համար հոգաբարձուներ ընտրեց Ս. Մարտիրոսեանին, Ա. Աւետիսեանին, Ղ. Տէր-Ղուկասեանին և Խ. Բաղդասարեանին, իսկ անձնափոխանորդներ՝ Ե. Յակոբեանին և Յ. Շահիջանեանին։ Ընդհանուր առմամբ աջող ընտրութիւն է։

Մենտոր Միրաժ

Հոգեհանգիստ Գ. Սունդուկեանի մահվան քառասունքի առիթով

Մօզդօկ, 4 մայիսի

Մայիսի 3-ին, Համբարձման տօնի օրը, Մօզդօկի ս. Ստեփաննոս եկեղեցում պատարագից յետոյ հոգեհանգիստ կատարվեց Գ. Սունդուկեանի մահվան քառասունքի առիթով։

Ներկայ էին բոլոր հայերը, ծխ. դպրոցի աշակ.-աշակերտուհիները իրանց ուսուցիչներով։ Հոգեհանգստի ժամանակ պ. Յովհաննիսեանը համառօտ կերպով պատմեց Սունդուկեանի կենսագրութիւնը և ապա կարդաց հանգուցեալի գրած և «Մշակում» տպված կտակը նոյնութեամբ՝ Թիֆլիսի բարբառով։

Ծխական

Հոգեհանգիստ Գ. Սունդուկեանի յիշատակին

Սիմֆերոպոլ, 2 մայիսի

Համբարձման տօնի օրը, տեղիս ուսուցչ. խմբի նախաձեռնութեամբ, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ կատարվեց Գ. Սունդուկեանի յիշատակին։

Եկեղեցում պատարագին երգում էր Ենօքեանի ղեկավարութեամբ քառաձայն խումբը։ Հանգուցեալի կատարած դերի մասին խօսեցին՝ ծխատէր Երուանդ ք. և ուսուցիչ Ենօքեանը։

Բաւական ժամանակ է, ինչ մեր գրադարան-ընթերցարանի հարցը քարձի-թողի է արված։ Մտաւորապէս և բարոյապէս ծարաւ ժողովուրդը, ինչպէս լսում ենք, նորից ստորագրութիւններ է հաւաքում այդ հարցը կրկին զարթեցնելու։

Սիմ. Գրիկեան

ՈՒՐԱԽԱԼԻ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

Դիլիջան, 5 մայիսի

Գաւառական իրականութեան մէջ սկսվել են կուլտուրական ձեռնարկութիւններ։ Այդ օգտակար երևոյթների ձեռնարկողներն անհատներ են։ Այս փաստ է ուրեմն, որ մեր իրականութեան մէջ ասպարէզն անհատներինն է, անհատական ույժերինը, որովհետև հասարակութիւնները դեռ ևս չեն գիտակցում, զգում՝ ծառայել ընդհանուր շահերին, նպաստել բարօրութեանն։ Իւրաքանչիւրն իր համար է և ոչ ոք՝ ընդհանուրի, ամենքի։ Այդ «անհատականն» է, որ մեծապէս վնասում է «ընդհանուրին» և կաշկանդում հասարակական առաջադիմութիւնը, զարգացումը։

Բայց ահա համեստ և չարքաշ անհատների ջանքերով սկսում են ցոլալ, բողբոջել հասարակական խաւարի մէջ ապագայ աւելի լաւ հասարակութեան լուսատուները, սաղմերը։ Ուրախալի է. Արծրունիների դրած պահանջները գաւառում էլ սկսել են իրականանալ։

Այդպիսի մի ձեռնարկութիւն պիտի համարել և Դիլիջանի էլեքտրական կայարանը, որ անհատական ույժերով ու միջոցներով հիմնել է տեղացի մի խրախուսելի անձն՝ Հայկ Գրիգորեան։ Կայարանն առայժմ լոյս է ստանում մի մատօրով՝ (Ջրի ույժով) 220 վօլտ, 32 և կէս ամպեր։ Գիւղում ցրված են 360 լամպիկներ. լուսաւորված է և խճուղին-շուկան։ Ամսավճարը մի լամպիկի համար՝ 1 ր.։ Ամառը, երբ տեղս կը գան ամարողներ՝ Հ. Գրիգորեան մի մատօր ևս կը բերի, որով և էլեքտրական ույժն ու լամպիկները կաւելանան։

Մեր երկիրն էլեքտրականութեան անսպառ աղբիւր է, ըստ ամենայնի շահագործելի, բայց ցաւ է նկատել, որ գաւառական շատ կենտրոններ զուրկ են էլեքտրական ույժերի շահագործումից։ Դիլիջանի այս կայարանը հասարակական նշանակութիւն ունի և գաւառական համայնքներն օրինակելու են։

Հասարակական ձեռնարկող ոգու բացակայութեան շնորհիւ է, որ ֆրանսիական աւտոմօբիլային մի ակցիօներական ընկերութիւն մայիսի 1-ից արդէն սկսել է տեղաշարժային երթևեկութիւն Աղստաֆայից Դիլիջան, Մեծ-Ղարաքիլիսա, Երևան և Դիլիջանից Սևան ամեն օր մատչելի գնով։ Անխուսափելի է պօստային հաղորդակցութեան նուազումն այս պարագաներում։

Ցաւ է, որ օտարներն են աւտոմօբիլային երթևեկութեան կազմակերպողները մեր երկրում, մինչդեռ՝ մեր հարուստներն ու կարող անձինք հասարակական պարտականութիւնների հետ թաղած են և իրանց շահելի դրամական և բարոյական քանքարները։

Բերկրալի է արձանագրել և մի այլ երևոյթ։

Մեր շրջանում սկսել են տարածվել մանր վարկի ընկերութիւնները։ Հիւծված, հողազուրկ և տնտեսապէս աղքատ գիւղացիութեան դրութեան բարւոքման կենսատու կաթիլներն են այս ընկերութիւնները և կը բարգաւաճեն, որպէս կեանքի անհրաժեշտ պահանջներ։

Աւեր

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Երէկ, ամսիս 14-ին Նորին Մեծութեան Թագաւոր կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչի և Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնայի Թագադրութեան օրը Ալէքսանդրօ-Նէվսկի տաճարում Վրաստանի Իննօկէնտի արքեպիսկոպոսը պատարագից յետոյ կատարեց գոհացողական մաղթանք Նորին Մեծութեանց և Կայսերական ամբողջ Ընտանիքի առողջութեան համար։ Գոհացողական մաղթանքներ կատարվեցին հայ-լուսաւորչականների, հայ-կաթոլիկների և այլ դաւանութիւնների աղօթատներում։ Ալէքսանդրօ-Նէվսկի տաճարում մաղթանքը աւարտվելուց յետոյ Սոլօլակի սարի վրայից թնդանօթաձգութեամբ ողջունվեց Թագադրութեան տօնի տարեդարձը։ Քաղաքը առաւօտեան զարդարված էր դրօշակներով, իսկ երեկոյեան լուսավառված էր շքեղ կերպով։

◆ Սօլօլակի լեռնանցքի (տօննէլ) աշխատանքները երկար ժամանակի ընդհատումից յետոյ այս օրերս կը վերսկսվեն և կաւարտվեն մօտաւորապէս 10 ամսից յետոյ։

◆ Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի դպրոցների ուսուցիչների համար բացվելիք ձեռարուեստի դասընթացքներին ունկնդրելու համար ցայսօր անդամագրվել են 66 ուսուցիչ-ուսուցչուհիներ։

◆ Ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Ն. Ռուդոլֆը մի գրութեամբ դիմեց ռուսական բոլոր մասնագիտական իգական դպրոցներին, նոյնպէս և արտասահմանեան նշանաւոր դպրոցներին, խնդրելով ուղարկել նկարչութեանը վերաբերող աշակերտական աշխատանքները յունիս ամսին բացվելիք ցուցահանդէսում ի ցոյց հանելու նպատակով։

◆ Ալավերդու նախկին եպիսկոպոս Դաւիթը, որ վերջերս նշանակվեց Պեատիգորսկում եպիսկոպոս, մայիսի 15-ին Թիֆլիսից մեկնեց իր նոր պաշտօնատեղին։

◆ Թիֆլիսի Ժողովրդական Տունը՝ վերանորոգութեան և մի յարկ ևս աւելացնելու նպատակով՝ փակ կը լինի յունիսի 1-ից մինչև օգոստոսի 15-ը։

◆ Մայիսի 13-ին Թիֆլիսի Քաղաքային Վարկի Ընկերութեան շէնքում կայացաւ շէնքերը կրակից ապահովագրող Թիֆլիսի Փոխադարձ Ընկերութեան ժողովը, նախագահութեամբ իշխ. Ա. Ս. Բաբեանի։ Ժողովը քննելով մի շարք ներթական հարցեր և տարեկան հաշիւն ու նախահաշիւը 1912 թ.ի, վերջում կատարեց ընտրութիւններ վարչական անձանց, վերստուգիչ յանձնաժողովի և ընկերութեան կանոնադրութիւնը վերամշակելու համար առանձին մարմնի, որի կազմի մէջ մտան Ա. Ս., Բաբեան, Բ. Բարսամեան և այլք։

◆ Այսօր, մայիսի 15-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին տեղի կունենայ Թիֆլիսի մէջչաննների լիազօրների ժողովը մէջչանական վարչութեան շինութեան մէջ։

◆ Ի յաւերժացումն Ռօմանօվների Տան Թագաւորութեան, Կուկիայի Ալէքսանդրօ-Նէվսկի տաճարի գաւթում պիտի կառուցվի մատուռ։

◆ Քաղաքային վարչութեան անդամ ընտրված Մ. Աթաբէգեանի փոխարէն բիբլիօթեկարի պաշտօնի համար հրաւիրված է Գ. Իւզբաշեանը տարեկան 1800 րուբլի ռոճիկով։

◆ Քաղաքային վարչութեան կողմից Վերայի պարկը կապալով տրվեց Նեպարիձէին այն պայմանով, որպէսզի վերջինս իր հաշւով պարկում կառուցէ բուֆետ և ճաշարաններ, անցկացնէ էլեքտրական լուսաւորութիւն և պարկում գոյութիւն ունեցող լճակի վրա պահէ մի նաւակ որոշ վարձատրութեամբ ցանկացողներին օգտվելու համար տալու նպատակով։ Պարկը կապալով տրված է 6 տարի ժամանակով և առաջին երկու տարիները տալու է տարեկան 200 րուբլի, հետևեալ երկու տարիները 400-ական րուբլի և վերջին երկու տարիները 900-ական րուբլի։

◆ Մայիսի 13-ին Թիֆլիս ժամանեց պրոֆ. Սիվերսը քաղաքային վարչութեան հրաւէրով ինքնավարութեան հաշւապահական մասի կանօնաւորման համար։

◆ Թիֆլիսի արական 1-ին գիմնազիային կից գոյութիւն ունեցող գեղարուեստական մասնաւոր դասընթացքները մայիսի 11-ից փակվեցին, տալով 7 հոգի շրջանաւարտներ։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի ներկայ կազմը ցայսօր ունեցել է 19 նիստ։ Իրաւասուների ամբողջ կազմից (77 հոգի) 15 հոգին միայն ներկայ են եղել բոլոր նիստերին։

◆ Բագւում վիրաւորված ուսուցիչ Ապրակսինի դրութիւնը անյուսալի է, որովհետև արիւնը վարակված է։ Գնդակը օպերացիայի միջոցով հանված է։

◆ Քութայիսի վրացի ինտելիգենտների մի խումբ նախաձեռնում է «Առևտրական Գիտութիւններ Տարածող Ընկերութիւն» կազմակերպել։

◆ Վրիպակ.—«Մշակի» № 101-ի մէջ սպրդել է հետևեալ սխալը. «Պետական Դումա» յօդուածում Սաղաթէլեանի ճառի մէջ տպված է «երկրի տնտեսական վերազարգման» և այլն, պէտք է լինի «իրերի տնտեսական վերազարգման» և այլն։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ. ԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Արքունական Թատրոնում

Մարտօվի ռուս դրամատիկական խմբին բաղդն այնքան էլ չէ ժպտում. ներկայացումներին թատրոնը կիսով չափ դատարկ է լինում։ Չը նայած որ խմբի մէջ կան այնպիսի աչքի ընկնող ույժեր, ինչպիսիք են Մուրօմցեվ, Րաղին, Սմիրնով, Զարուասկայա, Գօլօվկովա, այնու ամենայնիւ ներկայացումները անցնում են մեծ մասամբ շատ գունատ և անկենդան։ Եւ այդ շնորհիւ այն բանի, որ խմբի րէպէրտուարը աղքատ է բովանդակալից և բեմական արժէք ունեցող այնպիսի պիէսներից, որոնց ներկայացումներին ուրախութեամբ կը յաճախէ իւրաքանչիւր գիտակից թատերասէր անհատ։

Մարտօվի խումբը փոխանակ իր այդ գլխաւոր դէֆէկտը հարթելու, վերջերս սկսել է, հասարակութեանը թատրոն գրաւելու մտքով, ի հարկէ, բեմ հանել «բուլվարային գրականութեան» հեղինակների ֆարս-վօդեվիլներ, կոմեդիաներ, à la Շէրլօկ-Հօլմս և այլն արկածալից և էֆեկտաւոր պիէսներ, որոնք կարող են զուրկ լինել միայն սինէմատօգրաֆային և նման զուարճասէրների փոքր բեմերի։

Կիրակի, մայիսի 13-ին, խումբը ներկայացրեց «Դեղին սենեակի գաղտնիքը» 5 գործ. պիէսը, հեղինակութիւն ֆրանսիացի Գաստօն Լէրուի։

Պէտք էր ցաւել, որ այդօրինակ մի անարժէք, անիմաստ, բացառապէս ջղերի վրա ազդող պիէսում հանդէս էին եկել Մուրօմցէվ և Զարուասկայա, որոնք աշխատում էին իրանց խաղով և դիմագծերի արտայայտութիւններով ցոյց տալ միայն իրանց ընդունակութիւնները, իսկ, հակառակ իրանց կամքի ոչինչ չը կարողանալով աւելացնել Գաստօն Լէրուի խղճուկ պիէսի տպաւորութեանը՝ մտաւորի կողմից։

Մնացած դերակատարները իրանց խաղով նպաստում էին ռէժիսօր Մարտօվին՝ պիէսի էֆեկտաւոր և թոյլ ջղերի վրա ազդող կատարումները և արտայայտումները աւելի ուժեղ դարձնելու, որ և մասամբ աջողվեց նրանց։

X.

—

Դերասան Արմէնեանի ղեկավարութեամբ կազմված հայ դերասանական խումբը, երկուշաբթի, ամսիս 21-ին, կը տայ հայ ինքնուրոյն պիէսների յայտարարած շարքի երկրորդ ներկայացումը. կը ներկայացվի Անուշաւան Վարդանեանի «Գիտութեան զոհեր» կամ «Կորած ժառանգութիւն» 3 գործ. բանւորական կեանքից վերցված դրամա, որի փորձերը եռանդուն կերպով առաջ են գնում։

Այդ պիէսի համար յատուկ հրաւիրված են դերասաններ Տէր-Դաւթեան և Գ. Միրաղեան՝ Թիֆլիսի տիպերի կատարման համար։

Ինչպէս լսում ենք, նոյնպէս հրաւիրված են ծխախոտի գործարանի իսկական բանւորներ՝ բեմի վրա աշխատելու և մասնակցելու համար ամբոխի տեսարաններին։

Ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ, ինչպէս մեզ հաղորդում են, հեղինակը անձամբ շատ մօտից ծանօթ է եղել այդ միջավայրին, հետաքրքրական պէտք է լինի տեսնել, թէ ինչպէս է նա մօտեցել այդպիսի կարևոր մի հարցի։

Առ այժմ մեզ յայտնի է բարեբաղդաբար այն, որ հեղինակը, որքան մեզ հաւատացնում են, աշխատել է խուսափել շաբլօնից։

Զ.

ՄԻ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կիրակի, ամսիս 13-ին, երաժշտական դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ մի երեկոյթ, որը կազմել էին «Պատանի» ալմանախի շուրջը խմբված երիտասարդ անդամները։

Ժողովվել էին բաւականին շատ երիտասարդ հանդիսականներ. դահլիճում գերակշիռ տեղ էին բռնում պատանիները և աշակերտները։

Ուրախալի երևոյթ է, որ մեր պատանիները զբաղվում են անպայման խրախուսանքի արժանի գործով։ Ըստ երևոյթին, «Պատանի» ալմանախը դառնում է ուշադրութեան արժանի մի հրատարակութիւն, որ իր շուրջը խմբում է գրականութեամբ հետաքրքրվող սկսնակներին։ Եւ քանի որ մեր մէջ գոյութիւն չունեն դպրոցական հրատարակութիւններ, «Պատանի»ի գոյութիւնը անպայման օգտաւէտ ենք համարում և մեր դպրոցական աշակերտութեան կենսունակութեան առհաւատչեայ։

Երեկոյթն ունէր ճոխ ծրագիր։ Ուսուցիչ Ս. Յարութիւնեան բացատրեց հանդիսականներին նմանօրինակ հրատարակութիւնների հասարակական նշանակութիւնը, որից յետոյ բացվեցին մրցանակաբաշխութեան արժանացած հեղինակների ծրարները։

Մրցանակի արժանացել էին մի բանաստեղծութիւն, որը գրել է պատանի Այվազեան, և մի արձակ գրուածք, որը ուղարկած է եղել Անդիժանից Բէժանեան։ Այվազեան ներկայ էր, ուստի նրան երկար ծափահարեցին։ Պատանի հեղինակի գրուածքը կարդաց դերասան Արմէնեան։ Դա մի զգօտրիկ բանաստեղծութիւն է, գրված՝ Թիֆլիսահայ բարբառով, և իր մէջ պարունակում է անպայման տաղանդի նշոյլներ, որոնք կարող են զարգանալ, ի հարկէ, եթէ հեղինակը ընկնէ նպաստաւոր պայմանների և շրջանների մէջ։ Արձակ գրուածքի արժանիքը չը կարողացանք իմանալ, քանի որ նա չը կարդացվեց երկար լինելու պատճառով։

Այնուհետև սկսվեց կօնցերտային բաժինը, որի մէջ հանդէս եկան դերասաններ Սևումեան, Արմէնեան և դերասանուհի օր. Խանդանեան։

Երգեցողների մէջ սիրուն կերպով երգեց մի քանի օպերային կտորներ օր. Մանկալեան։ Օրիորդն ունի աջող և կարգին մշակված ձայն։ Ըստ երևոյթին երիտասարդ ունկնդիրների համար այն սիրուն կտորները, որ երգեց օրիորդ Մանկալեան, դիւրըմբռնելի չէին, որովհետև, գոնէ մեզ մօտ նստած կարգերում, նրա երգելու ժամանակ շարունակ խօսում և ծիծաղում էին։ Մինչդեռ խորին ուշադրութեամբ էին լսում Մարգարեանի երգած հայկական ռոմանսները։ Ի դէպ, Մարգարեանը մեզ չը գոհացրեց։ «Սիրուն գարունի» մէջ զարմանալի կերպով դուրս էր գալիս տոնից և ըստ երևոյթին չէր էլ նկատում, թէ ինչ դիսսօնանս էր ստեղծում իր և դաշնակահար տ. Սարին-Հուսի միջև։ Մինչդեռ վերջինս շատ լաւ նուագակցում էր։

Օր. Բաբալեան արտասանեց Ապուխտինի «Письмо»-ն շատ աջող կերպով։

Ջութակահար Վրոյր մեծ հաճոյք պատճառեց իր նուագակցութեամբ։

Բոլոր մասնակցողները արժանացան ջերմ ծափահարութիւնների, որ այդ երեկոյ անխնայօրէն շռայլվում էր դահլիճից։

Ե. Սօլովեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Նոր-Նախիջևան, 11 մայիսի

«Մշակի» № 86-ում Գ. Չալխուշեանը իմ անձնաւորութեան նկատմամբ իր Թղթակցութեան մէջ իմ անունը կապում է «Մշակի» և նրա խմբագրի մասին եղած հաղորդագրութեան հետ, որ տպված էր «Приазовскій Край» թերթում։ Այս թերթի խմբագրութիւնը ամենայն քաղաքավարութեամբ ցոյց էր տուել Գ. Չալխուշեանին, որ այդ հաղորդագրութեան հեղինակը ես չեմ, բայց և այնպէս Գ. Չալխուշեանը անհրաժեշտ համարեց վերոյիշեալ իր Թղթակցութեան մէջ խօսել այդ մասին։

Ստիպված եմ խնդրել ձեզանից, պ. խմբագիր, հերքել Գ. Չալխուշեանի Թղթակցութեան այդ մասը։

Հարկաւ տյստեղ աւելորդ է խօսել այն մասին, թէ որքան կոռեկտ է նրա այդ վարմունքը։

Ալեքսանդր Յովհաննիսեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Հաղորդում են երբ լուր, որ Եփրեմը սպանվեց էկս-շահից կաշառված մի կօզակի ձեռքով։

◆ Եփրեմի մահը, ինչպէս հեռագրում են Թէհրանից, ընդունվել է իբրև համաժողովրդական վիշտ։

◆ Եփրեմի մահվան առիթով յայտնի դարձան հետևեալ մանրամասնութիւնները։ Եփրեմը 600 մարդկանցով կռւում էր Սալարի 1500 քիւրդերի դէմ։ Կէսօրվայ մօտերը քիւրդերի մի մասը սկսեց նահանջել։ Նրանց մի մասը դիրք բռնեց մի գիւղում։ Եփրեմի զօրամասը շրջապատեց գիւղը չորս կողմից, բայց քիւրդերը քաջութեամբ պաշտպանվում էին։ Երեք ժամ հրացանաձգութիւնից յետոյ Եփրեմը վճռեց գիւղը վերցնել գրոհ տալով։ Ինքը Եփրեմը առաջից անցած իր մարդկանց գլուխ՝ մօտեցաւ գիւղին, բայց գնդակը կպաւ բերնին և իսկոյն նա մեռաւ։ Նրա կողքին սպանվեցին զօրամասի գլխաւոր բժիշկը և մի քանի ուրիշ պարագլուխներ։ Զօրամասը, չը նայած իր հրամանատարի մահվան, գլուխը չը կորցրեց և վերջը յաղթութիւնը տարաւ։ Գերի քիւրդերի մեծ մասը գնդակահարվեցին։ Շատ ճիշդ է նկատում «Р. Сл.»-ի Թղթակիցը, որ Պետ. Հեռ. Գործ. տեղեկութիւնը, թէ Եփրեմը սպանվեց տանը հաղորդագրութիւն գրելիս, միանգամայն անհիմն է։

◆ Թէհրանից հեռագրում են «Баку»-ին. «Եփրեմին Թաղեցին հանդիսաւոր կերպով։ Առաւօտից փակվեցին շուկաները, հաստատութիւնները և դպրոցները։ Մարմնի յուղարկաւորութիւնից առաջ ժողովվեցին մինիստրները, միսիաների և հաստատութիւնների ներկայացուցիչներ։ Ծաղիկների մէջ դագաղը շքեղ դիակառքով գնում էր զօրքի առաջից։ Դագաղը գերեզման իջեցնելու ժամանակ պարպվեցին թնդանօթներ և հրացաններ։ Դագաղի վրա դրված 50 պսակների մէջն էին «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան, պրինց-խնամակալի և Սիփէհդարի պսակները։ Արտասանվեցին շատ դամբանականներ։ Գերեզմանի վրա կը դրվի բրօնզեայ արձան»։

◆ Պարսկաստանում մի ժամանակ յայտնի գնդապետ Լեախօվը նշանակվելով գ.-մայոր՝ ստացել է Կուբանի կօզակի գնդի շտաբի կառավարչի պաշտօնը։

◆ Լուրերի համաձայն Սալար-ուդ-Դօվլէի զօրքերի մէջ գտնվում են Թիւրք օֆիցէրներ։

◆ Պետերբուրգում խօսում են, որ Իտալիան որոշել է յետ կանչել իր զօրքերը Տրիպօլիսից, Թողնելով սոսկ փոքր զօրամաս, որպէսզի Թիւրքիան սկսէ խաղաղ բանակցութիւն։

◆ Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ յայտնում են, որ հակառակ լուրերի ռուսաց կառավարութիւնը նպատակ չունի գումարել միջազգային կօնֆերէնս ոչ Դարդանէլի հարցը քննելու, ոչ էլ Թիւրք-իտալական պատերազմը խափանելու միջոցներ գտնելու համար։

◆ Ալբանական ապստամբութիւնը յայտարարվեց ընդհանուր։

◆ Ալբան և մակեդօնացի յեղափոխական պարագլուխները բանակցում են միասին գործելու։

◆ Կ. Պօլսից Օդեսսա հասնողները պատմում են, որ վերջերս Թիւրքիան խոշոր զօրաբանակներ է ուղարկում Անատօլիա, այսինքն ռուսական սահմանակից տեղերը։

◆ Ֆէզում դրութիւնը լուրջ է։

◆ Ժօրէսը խիստ յօդուածներ է տպում Ռուսաստանի դէմ, որ միջազգային քայլեր է անում անտես անելով իր դաշնակից Ֆրանսիային։

◆ Բուխարէստում երևան հանվեց դաւադրութիւն, որ ուղղված էր Թագաւորի կեանքի դէմ։ Մեղսակից 3 ուսանողները փախան ոստիկանութեան ձեռքից։

◆ «Տեղ. Բիւրօն», հերքելով «Н. В.»-ի գրածը, ասում է, որ արդարադատութեան մինիստրութեան մէջ ոչ մի մասնաժողով Լըժինի գործի առիթով չը կազմվեց և յիշեալ մինիստրութիւնը ոչ մի եզրակացութիւն չը ստացաւ օբէր-պրօկուրօր Կեմպէից Լըժինին դատարանին յանձնելու մասին։ Օրէնքով դատական քննիչներին դատարանին յանձնելու որոշումը բղխում է կառավարիչ սենատի 1 և վճռաբեկ դեպարտամենտներից և ոչ թէ կախված է արդարադատութեան մինիստրից։ Այդ պատճառով Լըժինին գործում նախնական քննութիւն նշանակելը հետևեց սենատի միացեալ ատեանի որոշմամբ։ Այդ գործի յետագայ ընթացքը, մասնաւորապէս Լըժինի դատելը, կախված է բացառապէս միևնոյն միացեալ ատեանից, և ոչ բնաւ արդարադատութեան մինիստրից, որը և չէ կարող քննել այդ հարցը։

◆ Պետական Խորհրդի առաջին դեպարտամենտը որոշեց նախնական դատ բանալ Կուրլօվի, Վէրիգինի, Սպիրիդօվիչի և Կուլեաբկօյի դէմ Ստօլիպինի սպանութեան գործի առիթով։ Քննութիւնը կատարելու է սենատոր Գլիշչինսկին։

◆ Պետերբուրգում արձան կանգնեցվեց երաժշտագէտ Րիմսկի-Կորսակօվի գերեզմանի վրա։

◆ Մօսկվայում մի անյայտ մարդ 130,000 րուբլի նուիրեց մորթու հիւանդութիւնների բուժարան հիմնելու։

◆ Պետ. Խորհրդի ֆինանսական մասնաժողովը ընդունեց—յատկացնել 1 միլ. ր. տարրական ուսման և 2 միլիօն դպրոցներ կառուցանելու համար։

◆ «Н. Вр.»-ն նոր արշաւանք է սկսել Ֆինլանդիայի դէմ, մեղադրելով ֆինների իբրև բոլոր յեղափոխական շարժման նախաձեռնողներ, և խորհուրդ է տալիս ֆինների յեղափոխութեանը վերջ տալու համար ամբողջ իշխանութիւնը յանձնել ռուսներին։

◆ Պետերբուրգ եկան ֆինլանդական գեն.-նահանգապետը և երկար խօսակցութիւն ունեցաւ պրեմիէր Կօկօվցեվի և ներքին գործերի մինիստր Մակարօվի հետ։

◆ Շուտով Պետերբուրգում կայանալու է սահմ.-ռամկավար կուսակցութեան անդամների համագումարը։

◆ Մինիստրների խորհուրդը Թոյլ տուեց Մօսկվային կնքել 26 միլիօն րուբլու փոխառութիւն։

◆ Վարշավայում մեռած գրող Բօլ. Պրուսը իր կանխիկ 25,000 ր. և գրուածքների հրատարակութեան իրաւունքը կտակեց ցման օգտվելու իր կնոջը, պայմանով, որ նրա մահից յետոյ ամբողջ գոյքը գործադրվելու է Թոշակներ հաստատելու գիւղացի երեխաների համար։

◆ Նոր-Նախիջևանի մէշչանների վարչութիւնից անյայտ մարդիկ յափշտակել են 8 պուդանոց մի արկղ կնիքներով, բլանկներով, գրքերով և վաւերաթղթերով։ Յետոյ արկղը գտնվեց կոտրված և դատարկ, քաղաքից դուրս։ Քաղաքապետը աւագին հեռացրել է պաշտօնից։

◆ Շանսի, Նանկին և Կանտօն նահանգներում տիրում է անիշխանութիւն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

12 մայիսի

ՕԴԵՍՍԱ։ Երեկոյեան զգացվեց երկրաշարժ։

ԲԵՐԼԻՆ։ Իօհաննիստալում օդագնաց Ֆօկէրը լէյտենանտ Շլիխտինգի հետ ընկաւ աէրօպլանից. վերջինս սպանվեց։ Ֆօկէրը վիրաւորվեց թեթև։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պետական Դուման ընդունեց այն օրինագիծը, որով առաջարկվում է Պետրոս I-ի անուան գիւղատնտեսական ինստիտուտ հաստատել Վօրօնէժում։ Ապա ընդունվեց 1912 թւի սովորական և արտակարգ եկամուտների ընդհանուր գումարը, որ կազմում է 3.001.919,261 ր.։ Ծախքերը պակաս են 49.794,467 րուբլով։ Վերջին գումարով հանգցվելու են պետական փոխառութիւնների մի մասը։

ՌԻԳԱ։ Գործադուլի պատճառով Ֆէնիկս գործարանի բանւորները արձակվեցին։

13 մայիսի

ՏՕԿԻՕ։ Բրնձի գների բարձրանալը ստանում է ժողովրդական դժգոհութեան բնաւորութիւն։ Տօկիօյում փակվեցին հարիւրաւոր կրպակներ։

Սառնամանիքները Իվաթէ շրջանում ոչնչացրել են թթենու բերքը։

ՕՊՕՐՏՕ։ Համալսարանում ուսանողների ժողովում կարգուսարքը տակն ու վրա արվեց։ Կարգուկանոնը վերականգնեցին զօրքերը։ Համալսարանը փակվեց։

ՍՕՐՕԿԻ։ Զգացվեց երկրաշարժ։

ՈՒՐԳԱ։ Մօնգօլական կառավարութիւնը կարգադրեց արտաքսել քաղաքի մօնգօլական մասում բնակվող չինացիներին։

ՄՕՍԿՎԱ։ Դատախազի կարգադրութեամբ կալանաւորվեց սնանկացած սեղանաւոր Տօլստօպեատօվը։

Օդագնացների մրցութեան մէջ բարձր Թռիչքի մրցանակը տարաւ Եանկօվսկին, որ յաղթեց համառուսական մրցակէտին, բարձրանալով 1750 մետրը 22 րօպէում։ Արագութեան համար առաջին մրցանակը վերցրեց Եանկօվսկին, որ թռաւ երեք վերստը 2 րօպ. 37 վայրկեանում։

ԵԿԱՏԷՐԻՆՕՍԼԱՒ։ Գաւառում հետապնդման ժամանակ սպանվեցին երկու կողոպտիչ, որոնց նետած ռումբից թեթև վիրաւորվել է գիւղական տանուտէրը։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառնային երթևեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

—

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ.—Արագ գնացքը № 2—10 ժ. 8 ր. առ., հասնում է Աղստաֆա 12 ժ. 30 ր., Գանձակ 2 ժ. 58 ր., Եւլախ 4 ժ. 29 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. 7 ր. երեկ., Բագու 11 ժ. 13 ր. գիշ.։ Պօստատար գնացքը № 4—12 ժ. 10 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 3 ժ. 4 ր. գիշ., Գանձակ 6 ժ. 14 ր. առ., Եւլախ 8 ժ. 13 ր., Հաջի-Կաբուլ 12 ժ. 48 ր. ցեր., Բագու 5 ժ. 20 ր. ցեր.։ Մարդատար գնացքը № 6—2 ժ. 44 ր. ցեր., հասնում է Աղստաֆա 5 ժ. 34 ր., Գանձակ 8 ժ. 42 ր. երեկ., Եւլախ 10 ժ. 39 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ 3 ժ. 21 ր. գիշ., Բագու 7 ժ. 38 ր. առ.։ Խառն գնացքը № 106 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարիքութիւն զգացվի)—4 ժ. 37 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 44 ր. առ., Գանձակ 1 ժ. 5 ր. ցեր., Եւլախ 4 ժ. 13 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ 11 ժ. 45 ր. գիշ., Բագու 5 ժ. 54 ր. գիշ.։

ԲԱԹՈՒՄ.—Արագ գնացքը № 11—10 ժ. 44 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 40 ր. գիշ., Բաթում 8 ժ. 58 ր. առ.։ Պօստատար գնացքը № 3—10 ժ. 32 ր. ցեր., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 59 ցեր., Բաթում 11 ժ. 36 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 5—7 ժ. 24 ր. եր., հասնում է Միխայլօվօ 10 ժ. 38 ր. գիշ., Բաթում 7 ժ. 26 ր. առ.։ Խառն գնացքը № 107 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարիքութիւն զգացվի) 6 ժ. 18 ր. առ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 32 ր. ցեր., Բաթում 4 ժ. 31 ր. գիշ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ պօստատար գնացքը № $^{74}/_{75}$—12 ժ. 40 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 54 ր. առ., Ալէքսանդրօպօլ 11 ժ. 24 ր. ցեր., Էջմիածին 4 ժամ 40 րօպ. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 7 ր. ցերեկվայ (առանց Երևան մտնելու), Նախիջևան 9 ժ. 50 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 21 ր. գիշ.։ Մարդատար-պսպառնճատար գնացքը № $^{78}/_{79}$ (միայն II և III կարգի վագոններով)—7 ժ. 8 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 2 ժ. 18 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ 5 ժ. 56 ր. գիշ., Էջմիածին 11 ժ. ցեր., Ուլուխանլու 11 ժ. 26 ր., Երևան 12 ժ. 19 ր. ցեր.։ Մարդ.-պսպառնճատար № $^{108}/_{109}$—11 ժամ 28 րօպ. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 28 ր. եր., Ալէքսանդրօպօլ 11 ժ. 27 ր. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 40 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 15 ր. առ., Երևան 7 ժ. 23 ր. առաւօտեան։

ԲՈՐԺՕՄ.—Մարդատար գնացքը № $^{7}/_{8}$—7 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Գօրի 10 ժ. 43 ր., Բօրժօմ 1 ժ. 39 ր. ցեր.։ Մարդատար գնացքը № $^{9}/_{10}$—3 ժ. 5 ր. ցեր., հասնում է Գօրի 5 ժ. 48 ր. ցեր., Բօրժօմ 8 ժ. 41 ր. երեկոյեան։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Արագ գնացքը № 1—9 ժ. 56 ր. եր., Պօստատար գնացքը № 3—8 ժ. 56 ր. առ.։ Մարդատար գնացքը № 5—5 ժ. 51 ր. ցեր.։ Խառն գնացքը № 107—4 ժ. 56 ր. գիշ.։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Արագ գնացքը № 12—9 ժ. 18 ր. առ.։ Պօստատար գնացքը № 4—11 ժ. 15 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 6—1 ժ. 59 ր. ցեր.։ Խառն գնացքը № 106—3 ժ. 40 ր. գիշ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—Պօստ. գնացքը № $^{72}/_{73}$—7 ժ. 26 ր. առ.։ Մարդատար-պսպառնճատար գնացքը № $^{74}/_{75}$—8 ժ. 33 ր. եր.։ Մարդ.-պսպառնճատար գնացքը № $^{80}/_{81}$—12 ժ. 48 ր. ցեր.։

ԲՈՐԺՕՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № $^{7}/_{8}$—7 ժ. 8 ր. առ.։ Մարդատար գնացքը № $^{9}/_{10}$—9 ժ. 8 ր. երեկոյեան։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

«606»-Ի ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՄԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Ց. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։
Գ. Ց. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԱՄԲՐՈՒՄՕՎԱ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ — 1—2 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

1. 0—44

ԲԺԻՇԿ

Ց. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ)

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ
(Մասնագէտ. ԹՈՔԵՐԻ հիւանդութիւններ)
Ընդունե- (առաւօտեան ժ. 12—1-ը։
լութիւնը (երեկոյեան ժ. 4—6-ը։
Բէհբուտօվսկայա, № 66.
(2. հ.) 130. 100—98

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ПРЕДОСТЕРЕЖЕНІЕ.

ԽՈՇՈՐ

աջողութիւն
կօշկ կրէմ «ԲՐԻՍՕԼԻ»
զայթակղեցնում էխարդախիչներին
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!
Իսկականը միայն՝ № 4870.

ԱԼԲԵՐՏ ԶԱԿՍ

Գրասենեակը՝
СПБ. Англ. пр., 46 Тел. 521—07.
Հատավաճ. խանութը՝
Казанская, 6. Тел. 464—92.
Ծախվում է ամենալաւ դեղատն. և կօշկեղէնների խանութներում։

7—5 (П. 61879)

Լ. Լեալէի լաբօրատօրիայի
Օրլէան քաղաքում (Ֆրանսիա)
ՅՕԴԻՐԻՆ բժիշկ ԴԷՇԱՆԻ
(Iodhyrine du d-r Deschamp)
Շատ ընդունված միջոց

ՉԱՂԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

որ խորհուրդ են տալիս բժիշկները, փաստը հետեւանքներով։ Բժշկապետ Դէշանի Յօդիրինը նշանաւոր միջոց է համարվում չաղութեան դէմ. Նրա աջող ներգործութիւնը նկատվում է հէնց բժշկութեան սկզբում։

Բժշկապետ Դէշանի Յօդիրինը բոլորովին անվնաս է օրգանիզմի համար։

Հեռացնում է չաղութիւնը ստուգապէս շատ կարճ ժամանակամիջոցում։

Սրվակը, որ պարունակում է 60 դեղհատ, արժէ 4 ր. 25 կօպ.։

Ծախվում է բոլոր դեղատներում և դեղատնային խանութներում։

Ընդհանուր ներկայացուցիչ. Ռուսաստանում Торг. Домъ Люксембургъ и К-о, Варшава, Журавья, 40.

(15,30) (В. 3402) 10—8

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է.

„ԳԱՐՈՒՆ"

Քննադատական Ալմանախը

Գիրք Գ. Էջ 376.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

1) Կուսիկեան Կ.—Հանճարեղ սիրտ (Ն. Աբովեան)։
2) Ալ. Ռուբէնի.—Սմբատ Շահազիզ։
3) Դ. Անանուն.—Անցեալի մեծարանքը (Յ. Թումանեան)։
3) Յ. Խանզադեան.—Աւետիս Ահարոնեան։
5) Ալ. Մարտունի.—Յ. Յովհաննիսեանի և Ալ. Ծատուրեանի բանաստեղծութիւնների հասարակական արժէքը։
6) Պ. Մակինցեան.—Դիմագծեր I. Յ. Թումանեան, Աւ. Իսահակեան։

Գինը է 1 ր. 50 կ., վեր. վճարով 1 ր. 75 կ.

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՆԱԵՒ

„Գարուն" գր.-գեղարուեստ. ալմանախների Ա. և Բ. գրքերը։

Իւրաքանչիւրի գինը է 1 րուբ.

«ԳԱՐՈՒՆԻ» Ա. և Բ. գրքերին մասնակցել են՝ Ահարոնեան Ա., Անոփեան Ռ., Արաքս-Երկաթ, Բագէն, Բաբեան Ս., Դեմիրճեան Դ., Իսահակեան Ա., Ծատուրեան Ա., Կուրղինեան Շ., Մազմանեան Հ., Մանուէլեան Մ., Միքայէլեան Կ., Յակոբեան Յ., Նազարեան Հ., Շիրվանզադէ, Շանթ Լ., Չիֆթէ-Սարաֆ, Պարսամեան Մ., Պետրոսեան Մ., Սեւակ, Սիրունի, Սուրէն, Տէրեան Վ., Տիգրանեան Ա., Փայլակ, Փափազեան Վ և Քիւֆէճեան Յ.։

Մօսկվա դիմողների համար երեք գիրքը միասին ճանապարհածախսով և վեր. վճարով արժէ 3 րուբ.։

Հասցէ՝ Москва, Б. Дмитровка, 9, кв. 50. К. Микаэляну.

(Ե.) 278. 7—4

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԵԼԴՇԵՐ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Семеновская ул., № 9. Ժամը 3—4-ը։

Ա. ԵՍԱՅԵԱՆԻ
ԳԱՂՏՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ԲԺՇԿԱՐԱՆ

բազմաթիւ խորհուրդներով, ըէցէպտներով և նկարներով. գինը 50 կօպ. ճանապարհածախսը 15 կ. մարկաներով։ Բժշկարանը պահանջողներին ՁՐԻ, իբրև պրեմիա, միաժամանակ կուղարկվի նոր լոյս տեսած ծիծաղաշարժ վօդըվիլ՝ «ԿՆԻԿԱՐՄԱՏԻ ՇԱԼՎԱՐԸ» (առանձին՝ գինն է 20 կօպ.)։

Դիմել՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Артемію Есаянцу.

(Ե.Հ.Կ.) 287. 50—8

Главный складъ у Торговаго Дома Гебертъ фонъ ШВАРЦТАЛЬ и К°, Одесса.

2—1 (М. 46903) (յուն. 26)

Гуняди Яносъ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԴԱՌՆ ՋՈՒՐ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ

ՆՈՒՐԲ, ԴՈՒՐԵԿԱՆ ԵՒ ՈՒՂԻՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՇԱԼԻ ՄԻՋՈՑ

սովորական եւ պատահական փորկապութեան ժամանակ, արիւնհոսութեան,—չաղութեան, ստամոքսի խանգարման, լեարդի հիւանդութեան ժամ. եւ այլն։ Ցիսնամեայ գործունէութիւնը ապացուցել է Գունեադի Եանօս Ջրի առաւելութիւնը այդօրինակ բոլոր Ջրերի վերաբերմամբ։

Վաճառվում է աշխարհիս բոլոր դեղատներում եւ դեղատն. խանութ.։

9—9 (М. 484763)

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.